

BENJAMIN JONSON

SUKČIAUS TESTAMENTAS, arba VOLPONĖ

5 veiksmų, 6 paveikslų pjesė

Iš anglų kalbos vertė

VERTĖJAS NEŽINOMAS

VEIKĒJAI

Volponé – sukčius

Moska – jo tarnas

Voltoré – notaras

Korvinas – pirklys

Kolomba – jo žmona

Korbačijo – palūkininkas

Kanina – laisvo elgesio mergina

Teisējas

Policijos vadas

Pirmas policininkas

Antras policininkas

Pirmas tarnas

Antras tarnas

Teismo raštvedys

Pirma moteris

Antra moteris

Kapitonas Leoné – Korbačijo sūnus

PIRMAS VEIKSMAS

Venecija, šešioliktas amžius. Turtingai įrengtas Volponės kambarys.

MOSKA. Ei! Neškit pusryčius, Ponas keliasi (*įeina tarnai*). Į lovą, ten. Jis vėl praleido baisią naktį. Mane krečia šiurpas, kad jis nebegirdės Venecijos varpų. Bet dėkitės nieko nežiną. Būkite linksmi. Kai dejuos – negirdėkit. Žinot, kas nekenčia pasigailėjimo. Patarnaukit vikriai ir linksmai. Tu paimk mandoliną ir paskambink jo mėgstamiausią dainelę. Na, na! Gyviau, sakau, lengviau ir džiaugsmingiau. O tuo tarpu aš jį čia atvesiu.

PIRMAS TARNAS. (*Nešdamas pusryčius*). Tu manai, kad ponas Volponė tikrai serga? Aš netikiu. Dar tik vakar Kanina čia praleido naktį. Kiaurą naktį juodu taip dūko, jog aš negalėjau kitaip užmigti, kaip galvą pakišęs po pagalve.

ANTRAS TARNAS. Tau tik taip rodosi. Su ja linksminosi ne senis, bet smaližius. Jis sriaubia jo vyną, landžioja po jo piniginę, laižo jo stalą. Kodėl jam nesičiupinėti su jo paukštytėmis? Aš tikrai tikiu, kad ponas Volponė serga. Dar daugiau galiu pasakyti: jo kepenys suimti. Ir įsidėmėk ką sakau: kai jau kepenis suima... pinigai... (*daina*).

(Įeina Volponė su Moska)

VOLPONĖ. Dėkui mieli draugai. Dėkui tau mano gerasis muzikante. Ar iš tikrųjų muzika gydo ligonius? Kokia naktis! Jau maniau, kad šį rytą nebepakilsiu gyvas. Kad galėčiau nors kiek pailsėti. Dėkui, mieli bičiuliai. Už jūsų malonią paslaugą. Palikit mane vieną. Ar išėjo?

MOSKA. (*Prie durų*). Jau. Dabar elkitės laisviau. Sudie ligoms, tegyvuoja gera nuotaika!

VOLPONĖ. (*Deklamuoja*). Turtai. Mano turtai. Mano turtai. Bet kodėl, tu Moska, nesilenki ir nepagarbini mano aukso?

MOSKA. O, pone! Man liūdna.

VOLPONĖ. Tau liūdna? O kodėl?

MOSKA. Kad jis rūgsta jūsų dėžėje.

VOLPONĖ. Tai ką? Tu jį iš jo išleistum?

MOSKA. Jei galėčiau aš jam duočiau sparnus.

VOLPONĖ. Kokia kvailybė! Jam duoti laisvę, žinant, kad taip sunku jį pagauti į narvą? Sparnus? Iš tikrųjų jis jų reikalingas. Lyg jis dar nebūtų pakankamai greitas. Tai būtų tas pats kas gyvatei priduoti mitrumo. Visų pirma, tu nežinai, kas yra pinigai. Tu net nežinotum, kaip su jais elgtis. Klausyk! Įsivaizduok, tik įsivaizduok, kad aš tau visa tai padovanoju. Sakyk, ką tu su jais darytum?

MOSKA. Ką aš daryčiau? Leiskit truputį pagalvoti. Štai ką: visų pirma pasistengčiau prisiminti ko aš savo gyvenime, nors vieną vienintelį kartą geidžiau. O tuomet jūs matytumėt bėgiojant dukatus kaip gerus mažus medžioklinius šunyčius, kol jie man atneštų grobį čia, prie mano kojų! A B C D... visas mano alfabetas. Čia praeitų viena meilės naktis su Dona Marija. Čia triukšmingas balius su draugais, čia auksu išsiuvinėti drabužiai, kokiais apsivilkęs Prancūzijos karalius, vilioja moteris. Čia poetų eilėraščiai, kurie mane išgarsintų visur, net Romos karalienės dvare, čia mano portretas nupieštas pono Ticiano... Amžinybė... Čia šimtas lankščių kojelių besilankstančių prieš mane... čia durklas raižęs

mano priešo vidurius, čia tuzinas lėkštlaičių, tokių kaip aš pats... būrys gražių gerai šnekančių ir gerai geriančių bernų... čia pramoginė kelionė į Turkiją vainikuotu karo laivu... čia Popiežiaus ordinas...

VOLPONĖ. Sustok! Gana! Tu jau būtum dugne. Ir gražiojo Moskos vietoje mes greit beturėtume nuskurusį vaikėžą su apdriskusiom... , kol kokia bedantė priglaus savo lovoje, ar koks kapucinas pašers dubenėliu sriubos. Ach, Moska! Kaip mažai tu iš manęs išmokai. Tu rimtai galvoji, kad norint turėti visų tavo malonumų, reikia išmest dukatus? Tfu. Palik juos maloniai susiglaudusius. Leisk jiems ramiai žibėti. Žmonės ateis ir patys visko pasiūlys. Tu matysi moteris šliaužiančias į tavo lovą. Vyrus nusilenkiančius iki žemės, pirklius tau viską gabenančius kreditan, ir poetus, tave apdainuojančius. Štai kur pinigų magija. Užtenka jų kvapo apsvaiginti žmonėms. Tu jiems duodi užuosti, tik užuosti ir jie pilvais šliauš pas tave. Ties kaklus ir suks galvas ratu. Pauostyti aš tau sakau, tik pauostyti, daugiau jiems nereikia. Ir tas visas supuvęs žvėrynas tau krenta į rankas kaip musės į ugnį. Blogas mokiny, per visus aštuonis mėnesius, kuriuos pas mane gyveni, matei nors vieną aukso grūdelį išriedant iš dėžės?

MOSKA. Ne. Aš mačiau tik įriedant.

VOLPONĖ. Ar dėl to aš blogiau gyvenu? Ar mano ašotis vandeniū kvepia. Ar mano kilimai nusišėrę. Ar namuose dvelkia skurdas?

MOSKA. Mano svajonė gyventi taip, kaip jūs gyvenate? Jūs esat ištaigingas kaip armėnas, gašlus, kaip katinas. Jūs pasiekiat visus geriausius dalykus ir nepamirštate moterų.

VOLPONĖ. O ar aš dėl to suku galvą? Ar aš einu peštis su agentais į biržą? Ar skolinu už procentus.

MOSKA. Priešingai, visi jus gerbia ir jūsų ieško. Visi stumdosi, kad tik prie jūsų prieitų.

VOLPONĖ. Ir kaip aš visa tai pasiekiu, pone eikvotojau? Su oro pagalba, su trupučiu oro, kuris išeina pro lūpas, – mažyčiu balseliu, sausu kosuliu ir pustuziniu atsidūsėjimų. Atsidusimai nulekia, o auksas lieka čia.

MOSKA. O, kokia kilni apgavystė! Mane visuomet stebina jūsų gabumas atvesti juos čia už nosies.

VOLPONĖ. Aš visai neatvedu. Pinigai tai padaro. Kai čia atvykau aš dar nepajudėjau iš vietos. Man užteko pasakyti: ...Taip, aš esu turtingas. Ir tučtuojau nugarkauliai ėmė linkti. Kiek vėliau aš paskleidžiau gandą, kad neturiu nei žmonos, nei vaikų. Tada kaklai ištįsta. Vieną gražią dieną aš susergu. tučtuojau jiems seilės ima tekėti, ir aplink mano auksą prasideda šokis. Užkerėtų gyvačių šokis. Kaip jie mane myli! „Drauguži Volpone. Brangusis Volpone!“ Kaip jie mane glosto, kaip spaudžia prie širdies. Kaip jie raitosi ir virpa. O, kaip aš norėjau sutraiškyti kaukoles visoms toms nuodingoms gyvatėms! Bet jos šoka grojant mano fleitai. Neša dovanas. Pasakoja apie savo verslus. Vyrų siūlo pinigų, o moterys siūlo... Taip! Aš Venecijoje esu puikiausiai įsitaisęs. Kas paskutiniu laiku atgabenta?

MOSKA. Trys statinės vyno, kurias siunčia jūsų kaimynas, dar šviežias, tik atgabentas iš Kipro. Kad greičiau išgytumėt, jis sako. Šimtas dukatų už sutikimą dalyvauti pirklio Batistos pelno dalybose. Du auksiniai padėklai, – auksakalio Džovano dovana. Valstybės sekretoriaus tūkstančio dukatų čekis.

VOLPONĖ. Ir už visą tai nieko daugiau – tik dvi valandas pakosėti. O mano brangusis, Ofyro kasysklos nieko nereiškia prieš žmonių kvailumą; kada geismas juos apninka. Man širdis nesitveria džiaugsmu, kaip jie meiliai žiūri į mano pinigų ir džiūsta trokšdami, kad aš greičiau numirčiau, o tuo tarpu aš jiems čiulpiu kaulų smegenis. Ech, kokie komediantai! Kiekvieną dieną jie man išgalvoja vis kitokių

naujybių, nors plyšk iš juoko! Jų valanda artėja. Jau metas kasdieninei atakai. Ar tu gerai ištrimitavai, jog aš jau visai baigiuosi ir greit mirsiu?

MOSKA. Visais plaučiais, kaip iš rago.

VOLPONĖ. Jie ateis susispaudę į ilgą uodegą, bet aš pasiruošęs juos priimti. Aš sušaudysiu jų viltis, sukaposiu jų geismus ir paglemšiu bagažus. (*Beldimasis į duris*). O! Avangardas jau pasirodė. Matai, kaip jiems niežti.

MOSKA. Pone Volpone, notaras, aš pasakiau, kad jūs geriate vaistus, ir kad jam teks palaukti. Šalin visi švelnumai! Atgal rubarbaras, tepalai, tinktūros ir mikstūros. Gerai. Taip. Užsivilkit kailinius ir tegul smaugia jus.

VOLPONĖ. Taip, bet tu pirmiau juos turi įkaitinti, uždegti tulžį, ištempti liežuvį.

MOSKA. Pasitikėkite manimi!

VOLPONĖ. Ar tu apsiimi ir kainas pakelti? Gerai. Kam reikia priimti paskutinio patepimo pozą. Vesk čia.

(*Jeina Voltorė*)

MOSKA. Koks tamsta mielaširdingas, pone notare. Taip aukoti laiką mūsų ponui – tokį brangų laiką. Bet tikėkit, kad jis tai jaučia. Jis dieną ir naktį mini jūsų vardą: „Kaip gyvuoja mano draugas Voltorė?“. Kiekvieną rytą pabudęs jis pirmiausia klausia: „Ką veikia mano draugas Voltorė?“. Žinot, jam tokiam vienam beveik mirštančiam, nei žmonos, nei vaikų – draugai turi didelės reikšmės. Ar testamentas surašytas? Turit jį čia?

VOLTORĖ. O, aš su juo nesiskirsiu. Matot, visa surašyta. Tik parašo betruksta.

MOSKA. Būkit ramus, jis bus pasirašytas.

VOLTORĖ. Ach... Dar yra... aš turiu pasakyti... taip... paveldėtojo pavardė... Aš palikau tuščią vietą... Taip, suprantama, žmonės yra tokie pikti. Mano pavardė įrašyta mano paties ranka... per daug nepatogu. Jeigu jis dar pajėgia pasirašyti, vienas žodis daugiau ar mažiau... V-O-L-T-O-R-Ė ir paskui jokių rūpesčių.

MOSKA. Pasitikėkit manim.

VOLTORĖ. Vis dėlto labai jo nekibinkit. Mirštantieji esti tokie keisti. Vien jau testamento vaizdas jį gali įsiutinti. Reikia mokėti pateikti, neskubinti. Ilgai užtęsti taip pat nereikia... O, aš atnešiau auksinę taurę. Ji nebjauri. Aš mielai norėčiau jam padovanoti.

MOSKA. Kaip malonu! Klausyki mane ima pagunda jį pabučiuoti. Jis taip nudžiugo. Pone, Volpone, notaras atėjo jūsų aplankyti, jis pats pirmutinis, kaip visuomet.

VOLPONĖ. Dėkui. Padėkok jam...

MOSKA. Ir įsivaizduokite, jis jums atnešė gražią auksinę taurę gerti vynui, kai pasveiksit.

VOLPONĖ. O, brangus draugas, kilni širdis... Pasakyk jam... ach, dažniau užteitų... kaip galinti dažniau.

MOSKA. Ar girdit?

VOLPONĖ. Parodyk jas man... Aš aiškiai neberegiu. Bet galiu ją rankomis apčiupinėti, galiu dar apgraibyti.

MOSKA. Štai imkit.

VOLTORĖ. Kaip jaučiatės, mano brangusis drauge?

VOLPONĖ. O kokia sunki? Ar auksinė? Geras draugas, prisimena dar ir mirštančius.

VOLTORĖ. O, kad aš galėčiau jums padovanoti savo sveikatą...

MOSKA. Taip, bet tai jau daug brangiau atsieitų.

VOLPONĖ. Tikrai. Tai būtų daug vertingiau... Kam man tie visi turtai. Treji namai... Keturi šimtai trūkstančių sekinių... Laivai... Brangieji akmenys... Kam visa tai. Neapleiskit manęs. Man nieko nebeliko išskyrus jus.

MOSKA. Girdit?

VOLPONĖ. Aš jau nebeilgai be... Kad tik dievas atleistų mano kaltes. Aš per daug buvau prisirišęs prie pinigų... Tai... Aš apgavau savo artimą.

VOLTORĖ. Jūs? Jūs esat padoriausias Venecijoje žmogus.

VOLPONĖ. Jūs esat geras... Per daug geras... Aš to neužmiršiu... Jūs pamatysit. O, užpirkite mišias už mane. O, jau pavargau...

MOSKA. Matote, kaip jis visai kritęs.

VOLTORĖ. Taip, niekuomet nebūčiau tikėjęs.

MOSKA. Aš pasinaudosiu pačiu geriausiu jo savijautos momentu ir pakišiu pasirašyti... Jei reikės, aš jį atgaivinsiu gurkšneliu vyno.

VOLTORĖ. Dėkui.

MOSKA. Ach, vienas dalykas man ėda galvą, aš turiu jums pasakyti. Kur aš dėsiuos kai įvyks toji nelaimė? Aš taip norėčiau, kad manęs iš čia neišvytų. Kai jūs čia apsigyvensit, ar negalėtumėt manęs palikti durininku, indų plovėju... ar kuo...?

VOLTORĖ. Tu juokauji... Tu būsi mylimas, kaip tikras sūnus. Taip. Ir jeigu šiuo tarpu tik tau ko reikia... Štai. Tai nesiskaito. (*Barbenimas į duris*).

MOSKA. Barbena. Turbūt gydytojas... Ar kunigas. Išeikit pro čia. Geriau bus, jei jūsų nepamatys. Ir būkit ramus. Kai tik dvasia išsprūs, aš tuoj pas jus atkursiu.

VOLTORĖ. Gerai, gerai, Moska. Tu darai didelę pažangą. O tą pagrobtą paukštelį aš su didžiausiu malonumu prikalčiau prie savo durų. (*Beldimas į duris*). O, koks puvešiu maišas dar ten už durų?

MOSKA. Turbūt Korvinas?

VOLTORĖ. Jis bent nesidangsto; tai nuogas niekšas. Pabandykite jam odą nulupti ir išdirbti.

(*Įeina Korvinas*).

MOSKA. Tššš!.. Tyliau... Jis truputį prisnūdo...

KORVINAS. Prisnūdo? Kitaip sakant, dar vis tęsiasi?

MOSKA. Kad jūs baisia nekantrus. Tačiau jūsų reikalai gėrėja.

KORVINAS. Jie dar pagerės kai visa bus baigta.

MOSKA. Jis praleido neapsakomai baisią naktį. Žmogui, kuris taip kankinasi, jau galima giedoti amžiną atilsį.

KORVINAS. Yra patvarių žmonių.

MOSKA. Atvirai sakant, agonija jau prasidėjo. Aš tik iš baimės vengiu šio žodžio.

KORVINAS. Tiesiog nežmoniška. Leisti žmogui taip kankintis. Aš vakar kalbėjau su vienu pažįstamu gydytoju. Jis man nurodė tokiu migdančius, savo išrastus vaistus. Sako ramina. Visiškai nuramina.

MOSKA. Aaa!

KORVINAS. Taip. Taip. Skausmai labai greit baigiasi. Aš dėl visa ko išprašiau mažą bonkutę...

MOSKA. Kad jis baisiai nepasitiki migdančiais vaistais ir visais gydytojų patarnavimais. Kitaip – aš jam seniai būčiau pakvietęs gydytoją. Aš irgi žinau vieną puikų... jei tik...

KORVINAS. Geriau ne, be gydytojų. Jeigu jau kam lemta mirti, tai reikia mirti. Galbūt Volponė teisingai galvoja. Jokių gydytojų! Tie šarlatanai tik trukdo dievo darbus. Įstatymas turėtų panaikinti gydytojus. Tikrai, jei aš būčiau jo vietoj, tik apie mirtį ir tegalvočiau, be jokių isterijų. Ir juo greičiau, juo geriau. Ar testamentas surašytas?

MOSKA. A, yra vienas kabliukas. Aš vos nebėgau jūsų šauktis. Testamentas parašytas tik trūksta paveldėtojo pavardės.

KORVINAS. Po velnių! Dar tas prakeiktas testamentas nebaigtas! O gal jau jo dūšia iš kūno lenda? Greit gydytoją, tegul jis duoda kokio tepalo, pudros, ar kokių velnių, kad nors penkias minutes jam gražintų sąmonę. Dar nebaigtas testamentas! O, nelaimė! Bet... bet... ar ne notaras čia tik buvo?

MOSKA. Notaras? Notaras? A, taip... Tai ne bet koks žmogus. Jis niekuomet nesirūpino Volpone, o dabar toks uolus pasidarė. Taip, jis atvyko jau su parašytu testamentu, su visais formalumais, antspaudais, visu kuo... Be reikalo gaišta žmogus.

KORVINAS. O, jis gudrus. Jo reikia privengti. Jeigu jis prislinks prie lovio, tai jo nebeatplėši. Plėšikas, sukčiaus snukis.

MOSKA. Man rodos, kad jūs perdedat. Kaip ten bebūtų, jis vis dėlto turi gerą širdį. Pažvelkit į šią gražią auksinę taurę, kurią jis padovanojo ponui Volponei. Pakilokit.

KORVINAS. Hm..! Kad gautų palikimą?

MOSKA. Kažin.

KORVINAS. Bet tai per akis lenda. Norit, kad pasakyčiau kas jisai toks tas jūsų notaras: dvėsėdis, suėdė mirusį ir atrėplioja. O Volponė? Ką j tai atsakė?

MOSKA. A, jo amžiaus ir jo padėties žmonės darosi tokie keisti. Jis jau leisgyvis, ir žinot, užuot pagalvojęs apie dievą ir paskutinį teismą, jis kaip kūdikis ėmė žaisti šia taure: „O, kokia sunki, daug aukso, koks geras draugas, geras auksas“. Jo visa galva jau išgaravusi. Maža dovanėlė, ir pasidarė geriausiu jo draugu, nors būtų nudobęs jo tėvą ar motiną.

KORVINAS. Niekšų gauja... Jis tyko palikimo ir kelia jo kainą. O aš neturtingas! Prekiauti šiuo metu nekaip sekasi, bet nors už skolą ir kalėjiman įlįsiu, vis vien nuveiksiu tą niekšą notarą, nes jis yra pavojingiausias. Tegul jis neįsivaizduoja, kad aš čia tuščiom atėjau. Nuo šios dienos aš įtraukiu Volponę į savo biznį. Pasakyk jam tai. Ir štai, pirmo pelno sąskaiton, avansiukas trys šimtai siekinų.

MOSKA. Tai pirmos rūšies vaistas. Jis juos daug uoliau paims negu jūsų bonkutę. Aš jam tučtuojau pranešiu. Kai tik senasis vilokas išgirsta skambant dukatus, rodosi, kad karsto antvožą abiem kojom

nuspiria. Jūs pamatysit. Pone Volpone, jūsų draugas Korvinas atėjo. Siekinai. Pinigai. Trys šimtai siekinų. Korvinas mums atnešė tris šimtus siekinų.

VOLPONĖ. A, Korvinas. Tris šimtus siekinų? Tu sakai tris šimtus? O, kiek daug pinigų... O, geras draugas, kilnus draugas. Dėkui, dėkui.

MOSKA. Girdit – kilnus draugas. Jis dar niekuomet apie nieką nebuvo taip pasakęs. Pasinaudokit šiuo momentu ir pasakykit kelis jautrius žodžius. Dabar kaip tik patogiausia.

KORVINAS. A, pone Volpone. Kaip man skaudu matyti jus taip kenčiant. Jeigu teireikėtų mano kraujo išgelbėt, aš nė kiek nesvyruočiau. Mano žmona, Kolomba, ištisas dienas už jus meldžiasi. Aš nusprendžiau jus įtraukti į savo biznį. Kai pasveiksit, kai kada duosit man kokį patarimą, ir aš jums paskirsiu ketvirtį viso pelno. Girdite, ketvirtą dalį. Tie trys šimtai siekinų tėra tik įžanga. Jums jūsų dalis bus išmokama reguliariai.

VOLPONĖ. O, kokie padorūs žmonės. Kaip liūdna mirti... mirti, kai tave supa tokie draugai!

MOSKA. Žinote, jo akys pilnos ašarų.

VOLPONĖ. Aš nesu nedėkingas, tamsta žinai. Kai manęs nebebus, jūs ir jūsų žmona turėsit progos kalbėt apie mane gerai, gana gerai.

KORVINAS. Prašau pone Volpone, pirma pagalvokite apie pasveikimą. (*Beldimasis į duris*).

KORVINAS. Šimts perkūnų. Kas gi dar ateina? Dar dvi minutės ir visa būtų buvę tvarkoje. (*Įeina tarnas*).

TARNAS. Tenai laukia ponas Korbačijo. Kadangi jis negali vienas užlipti laiptais, tai jam padeda mano draugai.

MOSKA. Gerai.

KORVINAS. Ko tas supuvęs lupikas čia kiša snapą. Tas aštuoniasdešimties metų kaulų rezginys?

MOSKA. Jis aną dieną buvo atėjęs pirkti brangenybių, kuriomis mano ponas norėjo nusikratyti.

KORVINAS. Kodėl? Ničnieko nereikia pardavinėti. Koks prasimanymas.

MOSKA. Tai nedidelės vertės brangenybės, kurios nepritinka bendram rinkiniui. Bet Korbačijo pasiūlė nerimtą kainą ir buvo išvytas lauk.

KORVINAS. Tai kodėl jis grįžta?

MOSKA. Derėtis. Man rodosi, kad būtų geriau, jei jūs pone Korvinai išeitumėt. Jūsų atsilankymas visai pasiekė tikslą. Pasilikdamas ilgiau jūs jį išsvargintumėt.

KORVINAS. O Korbačijo neišvargins?

MOSKA. Aš pats jį priimsiu tarpdury ir dailiai išprašysiu.

KORVINAS. Ne. Aš lieku. Man neramu. Aš lieku.

VOLPONĖ. Moska!

MOSKA. Girdite? Jis nori likti?

VOLPONĖ. Jis turi būtinai išeiti. Jis per daug įkaitęs. Įpilk jam truputį šalto vandens.

MOSKA. Palauk. Jis pavydus kaip turkas. Aš jį išgyvendinsiu bakstelėjęs jam į jautrią vietelę. Jūs nebelydit savo žmonos penktadienio rytais į pamokslą?

KORVINAS. Kas jums sakė, kad ji ten vaikšto?

MOSKA. O, tai viešas dalykas. Jeigu gražiausioji Venecijos moteris penktadienio rytais eina į pamokslą argi galima norėti, kad visa Venecija to nežinotų?

KORVINAS. Gražiausia Venecijos moteris?.. Viešas dalykas! Aš nemėgstu tokių juokų!

MOSKA. Nepykit. Aš tik kartoju ką esu girdėjęs: „Gražioji Kolomba Korvinienė“ – tai visiems žinomas posakis. Sako, kad švento Morkaus bažnyčia niekada nebūna tokia pilna, kaip penktadienio rytais per pamokslą ir, kad niekuomet kitais atvejais nesą tiek jaunų kavalierių tarp dievo ištikimųjų. Bet jei jūs leidžiate eiti vienai, aišku, niekas jos nepagrobs.

KORVINAS. Bet kas tau sakė, kad ji ten buvo, aš buvau uždraudęs ten vaikščioti.

MOSKA. Gerai, gerai. Protingumas ir atsargumas patikrina ramumą.

KORVINAS. Tu nori mane įtikinti, kad daugiau už mane žinai.

MOSKA. Ne. Tiesa. Graži moteris gali kartais būti neištikima. Jūs liekate čia – aš nubėgsiu pažiūrėti, kaip ji jaučiasi namie.

KORVINAS. Ko tu kiši snapą? Aš pakankamai energingas ir pats prižiūrėsiu savo žmoną.

(Įeina Korbačijo)

Štai, štai, ponas Korbačijo. Jūs vis dar gyvas? Ir užlipat laiptais? Aš maniau, kad jūsų abi kojos jau paralyžuotos. Ir jūs taip paliekat savo išdą? Kas gi jus čia atvijo? Mažas biznis su šimtu nuošimčių gryno pelno? A, a, gero pasisekimo.

KORBAČIJO. Labai malonu. Aš pažįstu jūsų jausmus, jie nėra kiek nevertesni už jūsų kreditus. Aš už juos neskolinčiau nė dviejų lijarų.

KORVINAS. Man, ačiū dievui, nereikia jokių paskolų. Kas pakliūva į jūsų nagus, tas vargiai gyvas beištrūksta. Čiupkit pinigą, čiupkit, bet gerai jį saugokit. Vieną gražią dieną jis gali pasprukti.

KORBAČIJO. Jokio pavojaus. Jiems mažiau pavojaus, negu jūsų žmonai.

KORVINAS. Mano žmona jums nekliūva.

KORBAČIJO. Nei jums mano biznis.

KORVINAS. Mano žmona... Ką jie čia visi linksniuoja. Tegul velnias tave nujoja į raistą, senas kaulų ryšulys! *(Korvinas išbėga).*

KORBAČIJO. Pykčio daug, o pinigų maža. Ko jam čia reikia?

MOSKA. Jūs nespėjat?

KORBAČIJO. Palikimo? O, o!

MOSKA. Ko gi kito ateis pas mirštantįjį, kuris tėra vienas pats pasaulyje. Paskutinę dieną tarp gydytojo ir duobkasio.

KORBAČIJO. Aš... mane tai traukia... Aš mėgstu lankyti mirštančius. Taip... Aš jūsų esu gana daug matęs... Daug jau matęs... Turiu jau aštuoniasdešimt... sutruniję. O manasis Korbačijo vis dar turi truputį šilumos savo kūne. Aš juos visus palaidojau... Šis galėtų būti mano sūnus. Aš jį pažinau dar trypiantį kaip treigį drigantą. Ir ką tu manai? Kaip jis šiandien jaučiasi?

MOSKA. Blogai... Labai blogai...

KORBAČIJO. Tvarkoj... Tai jau galas? Pulsas?

MOSKA. Nebejučiamas.

KORBAČIJO. Gerai. Alsavimas?

MOSKA. Švilpiantis, kaip vargonų tūta.

KORBAČIJO. Gerai. Šlapimas?

MOSKA. Raudonas, kaip Burgundijos vynas.

KORBAČIJO. Labai gerai, labai gerai. Liežuvis?

MOSKA. Storas, geltonas, kietas, tikras padas.

KORBAČIJO. Puiku. Prakaitas šiltas ar šaltas?

MOSKA. Šaltas, kaip rūsio siena.

KORBAČIJO. Tai jau ilgai nebetruks... Aš tuos dalykus... Daug mačiau... Momentas ateina kaip... pritrūksta oro. Kaip pompoj. Puf, puf, puf... ir baigta... Galas... pompoj... puf, puf, puf ir baigta... Galas...

MOSKA. Matyt, kad taip ir bus, kaip jūs sakot.

KORBAČIJO. Ar testamentas surašytas?

MOSKA. Testamentas?.. Taip... Ponas Volponė šiandien pakvietė notarą, jis nori... kaip čia pasakius... pareikšti dar paskutinę valią.

KORBAČIJO. Dar paskutinę valią... Tai ką jis nori pakeisti? Tik ne man skirtą palikimą... Jūs man buvote parodę popieriuje... Aš mačiau, savo akimis mačiau: „Dvidešimt tūkstančių siekinų Korbačijui“, savo akimis mačiau. Niekas neturi teisės keisti kas parašyta... Visų pirma, jis jau nieko nebegali. Aš numanau tokius dalykus. Volponė! Tu matai?

MOSKA. Aš puikiai žinau.

KORBAČIJO. Pone Volpone, ar girdite mane, seną savo draugą, kuris jus be galo myli... Korbačijo. Jis net nebegirdi... Tu pabandyk...

MOSKA. Aš bandžiau dešimt kartų – šį rytą jis nustojo sąmonės.

KORBAČIJO. Dar pamėgink. Pasakyk jam, kad atėjo jo senas draugas Korbačijo.

MOSKA. Pone Volpone, atėjo tas senasis dvėselėna Korbačijo...

KORBAČIJO. Tš, tš, tš.

MOSKA. Jokio pavojaus... Jis atėjo pažiūrėti ar jūs dar nepastipot, ir dėl to nekantraudamas neriasi iš kailio.

KORBAČIJO. Tylėk.

MOSKA. Jūs bijot! Žiūrėkit. Ei, Volpone? Ei, rytų niekše, dar nebaigėi nuodyti Venecijos? Dar nepastipai! Ei, negrų kaminkrėty, bambadrėski! Ei, pinigų rijike! Ei, plėšrusis snuki!

KORBAČIJO. Tai ką, ir tave palaidos tas senasis Korbačijo? Tu juokeisi iš jo senatvės, dėl to kad jis blogai apsitaisęs, kad nesinaudoja pakankamai gyvenimu. Jis vis vien tave palaidos. Ne, ne, jis nebegali pakeisti testamentu.

MOSKA. Gali netrukus užklysti geresnis keleivis. Pasižiūrėkit į šią gražią auksinę taurę, kurią atnešė notaras.

KORBAČIJO. O kam? Kodėl?

MOSKA. Viešpatie, palikimui... Ir Korvinas įteikė dovaną, tris šimtus siekinų.

KORBAČIJO. Kad gautų palikimą?

MOSKA. Tikriausiai. Jūsų vietoj aš būčiau atsargus. Jūsų dvidešimties tūkstančių siekinų palikimas man atrodo, stiprus, bet... jei dar pakeistų, aš pasistengsiu, kad jūsų skaitlinė dar padidėtų.

KORBAČIJO. Dovaną... Aš nieko neturiu...

MOSKA. Dėl visa ko šį žiedą.

KORBAČIJO. Šį žiedą? Jis vertas tūkstančio siekinų. Aš pats už jį užmokėjau arti pusantro šimto... Ne... ne... tai per daug...

MOSKA. Tūkstantis siekinų, kad norime išgelbėt dvidešimt, ar dvidešimt penkis tūkstančius.

KORBAČIJO. Ne... Aš turiu kitą... Begu atnešti. Anas jam atrodys toks pat gražus... Jei tik jis dar pravers akis... Aš grįšiu po valandos.

MOSKA. Kaip norit... Bet jis tuo metu gali atsipeikėti ir, jei sužinos, kad buvot atėjęs ir nieko neatnešėt...

KORBAČIJO. Štai, tau truputį pinigų...

MOSKA. Vis dėlto gaila, aš po mirties jums tą žiedą gražinčiau.

KORBAČIJO. Tu manai? Kelintą valandą ateina notaras?

MOSKA. Kiekvieną momentą... Ir jei Volponė atgaus sąmonę, gali greit pakeisti.

KORBAČIJO. Tu prižadi jį numauti nuo piršto tučtuojau jam mirus?

MOSKA. Žinoma tik mirus, ne anksčiau.

KORBAČIJO. Ir jei aš dar grįšiu laiku, mes pakeisime anuo... Och, och biznio reikalai nesiduoda taip lengvai. *(Išėina)*.

VOLPONĖ. Nieko nebėra?

MOSKA. Tuo tarpu nieko.

VOLPONĖ. Uždaryk duris. Noriu truputį atvėsti. Tu žinai, kad ilgainiui tai įgrista. Kartais aš noriu prapliupti juoku, ar juos primušti, vietoj užmušti. Kai tas tavo suniekšėjęs Korbačio atėjo ir ėmė varvinti ant manęs seiles, aš norėjau tiesiai jam šokti į gerklę. Pagaliau rytas ne toks jau blogas. Parodyk man grobj. Nebloga ši taurė, iš tikrųjų nebloga. O žiedas? Jis man irgi patinka. Iki mano mirties imamai, kaip nutarta. Siekinai taip pat pusėtinai maloniai skamba. Dabar, Moska, mano brangusis mokiny, laimėjai dieną, eisim prie stalo ir rysim kaip romėnai, gersim kaip vokiečiai, gulėsime kaip ispanai. Ir visa tai kvailių sveikaton.

MOSKA. Visai sutinku mano mokytojau. Ir man rodos, kad aš čia galutinai apsigyvensiu.

VOLPONĖ. Čia tau nebloga. Stalas sotus, patarnavimas nenuobodus. Aš pats tau kiek simpatizuoju. Nors tu ir didelis parazitas, bet palyginti su kitais, tu atrodai ne toks šlykštus. Tu bent netykoji mano palikimo, man nepataikauji. A, sakyk?

MOSKA. Aš ne toks kvailas. Per ilgai tektų laukti. Aš renkuosi greitesnį laimikį.

VOLPONĖ. Išmintingai galvoji. Sakyk, ar vynas negardesnis iš tos, gudriai nukniauktos taurės? Į Jūsų sveikata, Pone Voltore, ir labai nesikrimskite dėl manosios. Gerk, Moska. Už jūsų ilgą gyvenimą pone Korbačijo. Už gražiąsias tavo žmonos akis, pone Korvinai. Jau seniai aš besijaučiau toks laimingas.

MOSKA. Aš mėgstu jus taip nusiteikusį.

VOLPONĖ. Gaila, kad jis manęs nemato. Jie vis dėlto nėra pakankamai nubausti. Aš juos kiek apiplėšiau, bet jie verti dešimt sykių daugiau. Tu juos girdėjai. Kokie šlykštūs jausmai juose jaukiasi. Norėtusi būti dievu – juos nubaust amžinom kančiom.

MOSKA. Nebegalvok apie visą tą kirmėlyną ir gerk, gerk.

VOLPONĖ. Kad nors būtų atviri niekšai, ateitų ir pasakytų: „Aš myliu jus, Volponės pinigai! Aš jūsų trokštu, Volponės pinigai“. Bet kodėl jie atėję pridrebia pilną kambarį melo? Tie plėšikai, arkliavagiai, tie...

MOSKA. Klausykit, jūs imat pykti. O mes nusprendėme būti linksmi. Aš pašauksiu muzikantą... Ir galbūt pakviest moterų.

VOLPONĖ. Ne. Sutrupinti po truputį jiems kaulus. Štai ką jiems reikėtų padaryti. Aš nesu piktas. Moska, iš prigimties visai nepiktas. Tai jų kaltė, kad toks pasidariau. Sprogienos, rijikai. Aš jiems esu per daug geras. Aš juos tik truputį paerzinu, pakutenu. Ar tu manai, kad to pakanka? Tas skeletas jau tikėjosi šokąs prie lavono, ir anas su savo migdančiais vaistais – aš jų nenubaudžiau. Tau, Moska, 20 siekinų, jei išgalvosi tiem dviem rimtą bausmę. Negana – 30.

MOSKA. Oho, 30 siekinų. Jau yra kuo patepti vaizduotę... Reikia pagalvoti. Vadinasi Korbačijui ir Korvinui... Dar daugiau ištraukti pinigų iš Korvino? Jis jų visai neturi, ir tai nebūtų įdomu. Jis turi žmoną.

VOLPONĖ. Tu nori ją iš jo pagrobtį?

MOSKA. Aš? Slaptai? Gal tai ir nebūtų per daug sunku. Ir jis nieko nesužinotų. Aš dar geriau norėčiau. Įsivaizduok, kad man pasiseka štai kas: Korvinas pats man atveda savo žmoną. Ar aš tuomet pavogčiau iš jūsų tuos trisdešimt siekinų?

VOLPONĖ. Tai visai būtų verta penkiasdešimt. Bet tu sapnuoji.

MOSKA. Aš netvirtinu, kad pasiseks.

VOLPONĖ. O su Korbačijo?

MOSKA. Korbačijo?.. Su juo nėra ko terliotis... Visa arba nieko. Man atėjo mintis. Jūs pamatęs jis įsitikino, kad dešimt sykių jis pergyvens. Jis gali padaryti jus savo paveldėtoju, įsitikinęs, kad pagriebs paskui jūsų turtus.

VOLPONĖ. Juks jis neskriaus savo vienintelio sūnaus, kapitono Leonės.

MOSKA. Kodėl ne? Jeigu jis įsivaizduos, kad tai visai nekenksminga. Ir šitam rėksniui, ir pikčiurnai kapitonui Leonei teks visą amžių krimsti džiovintą silkę ir gerti vandenį.

VOLPONĖ. Eikš, aš tave pabučiuosiu... Čia jau šį piktybę ilgiau gaivina ir šildo negu senas likeris. Tiek žmonių kalba apie piktumą, kaip turkai apie vyną, apie tai nieko neišmąydami. O kaipgi man kutena blauzdas ir skatino šokti. Bėk, sūnau, bėk šuoliu.

MOSKA. Dabar? Šiandien mes turime teisę atsikvėpti.

VOLPONĖ. Ne. Tučtuojau. Korvino žmona atgabenta savo vyro. Pirmyn.

MOSKA. Aš pavargau, visai pavargau nemeluodamas. Jei jų negaila, tai nors manęs pagailėkit.

VOLPONĖ. Pasigailėti. Pasigailėjimas – labdarybės prieglaudų duona. Čia ne labdarybės prieglauda. Čia gero vyno ir aukso namai. Ant kojų ir švilpk. Atsiimsi savo siekinus.

MOSKA. Pone Volpone, aš esu jūsų mokinys, sakysim, jūsų pareigonis, bet ne vergas. Prašau man leisti ramiai papusryčiauti ir suvirškinti.

VOLPONĖ. Ne. Tai nereikėjo savo projektais uždegti man kraujo. Tavo amžiuje juo greičiau bėgi, juo geriau virškina. Nu, fit.

MOSKA. Tu man už tai užmokėsi.

VOLPONĖ. Kas čia dabar ateina. Eik pažiūrėti.

MOSKA. Jūsų išrinktoji, sužadėtinė Kanina.

VOLPONĖ. Mano sužadėtinė, ta kekšė?

MOSKA. Taip. Ji turi už jūsų ištekėti. Ji taip mano. Be to, ji jums tiek yra padariusi malonumų, kaip niekam kitam pasaulyje. Ji jus dykai apdovanojo savo malonėm, ko niekam nėra padariusi.

VOLPONĖ. Aš nenoriu jos matyti. Išprašyk ją.

MOSKA. Jūs jos nematysit, tik girdėsit. Greičiau į lovą. Reikia pasinaudoti šia proga. Kaip mokytojas duok man gerą pavyzdį.

VOLPONĖ. Kada gi aš tave mokiau gaišt?

MOSKA. Ir kas jums sako, kad tai gaišimas. Na greičiau, greičiau.

KANINA. Sveikas mano širdies saldusis parazite.

MOSKA. Sveika mano širdies mieloji kurtizane.

KANINA. Kaip gyvuoja tavo ponas?

MOSKA. Blogai. Jis miega. Be reikalo atėjot.

KANINA. O, aš palauksiu kol pabus. Mes esam įpratusios vyrų laukti.

MOSKA. Bet, pasakyk man, mieloji Kanina, ar tu rimtai sumanei tekėti už pono Volponės? Tai ir tau parūpo palikimas. Tu irgi jo tykai.

KANINA. O, ne. Visi šneka, kad jis mirs. Bet aš netikiu. Aš jį geriau pažįstu, negu visi kiti. Aš aną syki įsitikinau – dar jis stiprus.

MOSKA. Tu nori už jo tekėti, dėl to, kad jis turtingas? Bet tu nežinai, koks jis šykštuolis ir kokio baisaus būdo. O, be to, ar tu pati neturtinga. Tu darai geresnį biznį už popiežių.

KANINA. Aš tau prisipažinsiu, man nuobodu. Aš anksčiau irgi maniau, kad nuobodžiausia turėti vis tą patį vyrą. Matai, kiekvieną kartą vis kitas vyras, ima nusibosti. Man jau gana. Aš dabar norėčiau pabandyti su vienu, ypač su tokiu, kuris jau pagyvenęs. Tai kodėl nepabandyti su Volpone?

MOSKA. Reikalavimas teisingas.

KANINA. Be to, aš dar turiu kitą pagrindą. Tu atmeni, kaip prieš tris mėnesius iš Kipro grįžo laivynas laimėjęs kovą, ir nušlavęs turkus. Kilo toks triukšmas, toks patriotinis džiaugsmas, kad mes visos nebetekome galvų... Tu supranti – dar vienas mažytis jūrininkas laivynui. Mano bobutė buvo pavainikė, motina irgi, aš taip pat, norėčiau kad bent mano mažiukas būtų kaip reikiant. Ar ne? Tu matai, kad aš turiu susižvejojot vyrą.

MOSKA. Iš tikrųjų.

KANINA. Tu, mielas Moska, man padėsi. Tu su juo pakalbėsi.

MOSKA. Aš nedelsdamas viską padaryčiau. Senasis krokodilas jau visai miršta. Jei tu nori, kad tavo jūrininkas vadintųsi Volponė, turi pasiskubinti. Sutvarkyti jungtuves – ne juokai. Ar tu nusimanai apie visus formalumus?

KANINA. Ne visai gerai.

MOSKA. Tau reikia dviejų liudininkų, tikrų, labai garbingų liudininkų, turinčių Venecijoje gerą padėtį ir vardą. Bent jau porą pirklių. Aš tau patariu tučtuojau juos surasti.

KANINA. Pirklių? Aš jų tiek daug pažįstu. Bet kuriuos paprašyti liudininkais?

MOSKA. Reikėtų, kad jie būtų Volponės draugai, jau priimti jo namuose. Je nori aš tau porą nurodysiu.

KANINA. O tai, mano brangusis Moska. Taip.

MOSKA. Korbačijo skolintojas už užstatus...

KANINA. Šitas. O, koks jis šlykštus.

MOSKA. Kaip vyras, galbūt, bet kaip liudininkas... ir kiekvienas, manufaktūros pirklys.

KANINA. Kolombos vyras.

MOSKA. Taip. Aš tau patariu pas juos dar šį rytą nuvykti. Tu jiems slaptai išdėstyk savo sumanymą. Nesakyk, kad aš siunčiau. Ir paprašyk juos.

KANINA. Na, gerai. Einu. Kad tik sugebėčiau juos palenkti, kad tik jie manęs nepasiųstų velniop.

MOSKA. Aš pats pasistengsiu irgi pas juos užėiti. Jei tik bus progos pakalbėsiu ir apie vedybų sumanymą, ir tave palaikysiu. Štai bent viena kuri atėjo ne dėl pinigų. Ji jus pati myli, arba beveik myli. Jei aš būčiau Volponė, tikrai didžiuočiausi, galys įžiebti panašių jausmų tokiai gražulei.

VOLPONĖ. Tylėk. Kokių kombinacijų tu čia pridarysi su ta vedybų ir liudininkų istorija.

MOSKA. Palaukit. Per greit nedarykit man priekaištų. Kol kas jūs esate taip vedęs, kaip ir miręs.

Tamsa. Užulaida.

Pirmo veiksmo pabaiga

ANTRAS VEIKSMAS

Pirmas paveikslas

(Korvino namai)

KORVINAS. Kur tu šį rytą buvai?

KOLOMBA. Jėzau Marija.

KORVINAS. Aha, tu išbalai? Kur buvai?

KOLOMBA. Bet, o dieve, ten kur turėjau būt, – namie.

KORVINAS. O kodėl tu taip išbalai?

KOLOMBA. Nes tu mane išgąsdinai taip įeidamas.

KORVINAS. Namie. Ir nori, kad aš tikėčiau. Prisiek, kad buvai namie.

KOLOMBA. Prisiekiu.

KORVINAS. Aišku. Kada jau ima meluoti. Viena veidmaininga priesaika daugiau ar mažiau – nieko nereiškia. Kada paskutinį kartą tu matei Moską?

KOLOMBA. Moską? Kokį Moską?

KORVINAS. Štai, tu jo nepažįsti? Tai iš kur gi jis tave taip gerai pažįsta? Kodėl jis kalba apie tavo žavingumą, ir žino, kad tu rodais per pamokslą kiekvieną penktadienio rytą? Jis apie tave žino ir daugiau dalykų.

KOLOMBA. Kokia baisybė. Ką aš esu padariusi tam nepažįstamajam, kad jis taip mane niekina. Aš ši rytą nepajudėjau nuo lango.

KORVINAS. Nepajudėjai nuo lango? Esu tikras, kad jis buvo atdaras? Ar aš tau šimtą kartų nebuvo uždraudęs atidaryti langą?

KOLOMBA. Ką? Ir tuomet, kai kaitra net kvapą gniaužia?

KORVINAS. Pasirodyti vaikėzams. Pasikeisti žvilgsniais, o gal ir žodžiais. Galbūt ir laiškučiais. O, jei aš kada pasigausiu pinigų, kai tas velnio apsėstas Volponė pastips... Tu pamatysi. Aš nupirksiu namą sodo viduryje. Jokių langų nebus į gatvę. Tu galėsi vėdintis kiek norėsi. Aš tave saugoti pristatysiu senas bobas. Kas čia beldžiasi?

KOLOMBA. Galiu atidaryti?

KORVINAS. Ne. Eik į savo kambarį... Taip, vėl bėgti rodytis vyriškiui... Aš tau sakau, eik į savo kambarį ir palauk kol aš pašauksiu, jei būsi reikalinga.

KORVINAS. A. Jau mirė?

MOSKA. Ne. Dar ne taip greit.

KORVINAS. Tu nori mane iš proto išvaryti?

MOSKA. Nežinau kaip ilgai tęsis. Bet jo savijauta nei iš šio, nei iš to smarkiai pagerėjo.

KORVINAS. Ką tu kalbi? Po to, kai aš jį mačiau prieš valandėlę...

MOSKA. Taip, jūs jį matėt beveik mėlyną, nebeatgaunantį kvapo, su išsprogusiomis akimis. Žinot, tai kaltė to idioto tarno, kuris sumanė pakviesti gydytoją. Tas nekrikštas Volponei davė kokių tai vaistų, burbėdamas kažkokius burtus. Bet aš tik patraukiau pečiais... Ir štai Volponės veido spalva pasikeičia, alsavimas darosi reguliarus, akys atgyja...

KORVINAS. O, tie gydytojai.

MOSKA. Po dešimties minučių Volponė pats vienas atsisėdo lovoje, atgavo kalbą, paprašė valgyti. Bet tai dar ne visų nuostabiausia. Žinot, ko jis ėmė staiga reikalauti. Spėkit. Na. Spėkit.

KORVINAS. Aš... aš nežinau...

MOSKA. Moters. Ir tučiuojau.

KORVINAS. Negali būti.

MOSKA. Tikriausia teisybė. Neužmirškite, kad tai negeras ženklas. Gydytojas patraukęs mane už rankovės, pasakė: „Nieku būdu negalima prileisti moters, nė už ką pasaulyje. Jei ne – tai kaip žaibo trenktas, kris negyvas“. Kraujo išplūdimas lengva suprasti.

KORVINAS. Tai kas tau kliudo eiti ir parvesti kokią mergiotę...

MOSKA. Iš gatvės.

KORVINAS. Taip. Iš didžiosios gatvės.

MOSKA. Nėra jokie reikalo taip toli bėgti. Kanina buvo atėjusi šį rytą siūlydama savo patarnavimus. Man užtektų jai tik duoti ženklą.

KORVINAS. Na ir ką?

MOSKA. Ar jūs žinot Kaninos sumanymą? Ne? Jos dar čia nebuvo?

KORVINAS. Tai ką man pasakoji, atrodo kažkokia mįsle.

MOSKA. Kuri paaiškės per vėlai. Taip, aš tikiuosi patarnausiąs jūsų reikalams nuvydamas Kaniną, nuo to seno ožio lovos kiek galima toliau.

KORVINAS. A. Taip! Bet?

MOSKA. Mūsų kaimynas, pirklys sužinojo iš vieno tarno – vėl to paties idioto, – kas atsitiko, ir įsivaizduojat jis pasiūlė savo dukterį.

KORVINAS. Savo dukterį?

MOSKA. Taip. Graži, devyniolikos metų mergaitė. Liekna ir pilna ugnies, kaip jauna moteris. Tai viena iš septynių Venecijos nekaltybių, už kurią galima galvą guldyti. Kai Volponė apie tai sužinojo, ėmė net drebėti iš gašlumo. Mergaitę atves šį vakarą. Jei mums iki šiol nieko geresnio nepasiseks sugalvoti... aš jaučiu pareigą apie tai jums pranešti.

KORVINAS. Dėkui. Nereikia jos prileisti. Ne, ne.

MOSKA. Jūsų nuomone, tas pirklys turi užpakalinę mintį?

KORVINAS. Koks tu naivus! Jis tikisi paglemžti palikimą vienu rankos pasukimu. Na, na, joku būdu negalima.

MOSKA. Jums bepigū. Bet ką aš galiu padaryti?

KORVINAS. Aš tau sakau – eik į didžiąją gatvę.

MOSKA. Per vėlu. Jūs manot, kad senasis ožys pasitenkins gatvės mergše dabar, kai jį sudomino jauna nekaltybė iš padorios šeimos?

KORVINAS. Vis dėlto reikia rasti kokią išeitį.

MOSKA. Taip... Aš maniau, kad jūs man padėsit, nes pagaliau, jūs labiau suinteresuotas. Jūs nieko nenumanot? (*Beldimas į duris*). Turbūt Kanina.

MOSKA. Gerai, priimkit. Aš dar turiu mažų reikaliukų. Atbėgsiu už penkių minučių. O, nesielkit šiurkščiai su Kanina... Kad ir ką ji besakytų. Neparodykit savo jausmų. Mums labai svarbu turėti jos pasitikėjimą. Svarbu, kad ji visą laiką laikytų atskleidus savo kortas. Tikėkit manim, kombinuotas lošimas. (*Moska išbėga. Įeina Kanina*).

KANINA. Ponas Korvinas?

KORVINAS. Aš pats... Koks reikalas?

KANINA. O! Aš turiu reikaliukų, pone Korvinai, nepriimkit mane blogai, labai prašau. Jei mano prašymas jums nepatiks, – nepykit. Ponas Moska pažadėjo apie mane jums pakalbėti. Aišku, apie mane gali pasakyti šį bei tą, bet aš nesu tokia bloga mergaitė.

KORVINAS. Na, klausau.

KANINA. Jei aš tekėčiau už pono Volponės...

KORVINAS. Jei tu tekėtum už pono Volponės...?

KANINA. O, tai jūs dar nieko nežinot? Man toji mintis atėjo aną dieną... Pagaliau, trumpai, kadangi aš manau, kad ponas Volponė mane ves...

KORVINAS. Puikus sumanymas, labai puikus!

KANINA. O, jūs pritariat man? Tai jūs sutiksit pabūti jungtusių liudininku?

KORVINAS. Liudininku? Na, taip, mano mieloji Kanina. Tai, taip. Bet mums dar bus laiko apie tai pakalbėti. Tos jungtuvės dar taip nedega.

KANINA. Kaipgi? Jei jau kas nuspręsta, tai nuspręsta. Aš nemėgstu vilkinti. Mes bematant tai atlikim, jei tik jūs sutiksit.

KORVINAS. Bematant? Pasitikėk manim, ir ateik rytoj. Nieko nedaryk su manim nepasitarus. Mes abu kartu visa tai sutvarkysim.

KANINA. Tai tikrai jūs sutinkat? Kaip gerai. Kaip puiku! Jei aš jums galėčiau būti kada naudinga, padaryti jums malonumą – nesivaržykit. Kad tik su antruoju taip gerai pasisektų. (*Išeina*).

KORVINAS. Tekėt už Volponės! Kokia čia dabar istorija? O, o! Štai kur griausmingas pavojus! Dabar, kai senasis ožys jsiuto... visa gali įvykti. Korvinai, nemanyk, kad žegnodamasis iš tos velniavos išlipsi.

(*Įeina Moska*)

MOSKA. Na ir kas?

KORVINAS. Tu žinojai?

MOSKA. Ką?

KORVINAS. Kad Kanina įsigeidė tekėt už Volponės?

MOSKA. Taip.

KORVINAS. Tai nesąmonė!

MOSKA. Žinoma, nesąmonė.

KORVINAS. Tu tiki, kad Volponė pajėgtų įvykdyti šią beprotybę?

MOSKA. Jei tik pasitaiko malonumas be išlaidų, aš manau.

KORVINAS. Bet argi tu man nesakei, kad jis dabar bet kuo nepasitenkins, kai suėdė jauniklę?

MOSKA. Aš manau, kad prileidus pirklio dukterį, Kaninos būtų galima lengvai išvengti.

KORVINAS. Ką tu galvoji? Ir viena, ir antra pavojingos...

MOSKA. Belieka pasirinkti.

KORVINAS. Reikės pakalbėt su žmona. Aš per daug susijaudinęs. Netrukus užėik. O, palikit viską dievo valiai. Juk pagaliau, jums tas Volponės palikimas niekam nereikalingas, kad ir koks didelis jis bebūtų, jūs turit iš ko gyventi. Klausyk, Moska. Kartais pareiga yra už viską aukštesnė. Ar ne?

MOSKA. Taip. Kilniom sielom.

KORVINAS. Net jei toji pareiga ir brangiai atsieitų? Moska, man rodos, kad mano pareiga yra neleisti Volponei, bežengiančiam į kapą, įklimpti į žemas pagundas.

MOSKA. Bravo Korvinai!

KORVINAS. Volponė yra mano draugas. Jis ne tik man, bet ir mano žmonai ne svetimas. Mes galim jam padaryti daug ką, ko niekam nė už ką pasaulyje nepadarytumėm.

MOSKA. Aišku. O be to, numirėliai paslapčių neišduoda.

KORVINAS. Hm. Na, jei tu būtum mano vietoje?...

MOSKA. Nei sekundės nesvyruočiau. Ir man tai būtų daug ramiau ir mažiau pažeminimo, negu kad mano žmona daužytųsi, pavyzdžiui, su koku nežinomu bambadrėskiu, man nežinant ir be jokio tikslo. Tačiau ar mes viską galime suvaikyti? Jei mano žmona kam atsiduotų be mano žinios, velnias žino ką padaryčiau! Bet, jei tai su mano pritarimu, – garbė išgelbėta.

KORVINAS. Ir tu tiki, kad jis po to tikrai tuojau mirs?

MOSKA. Tikriausiai. Nėra jokios kitos priemonės jam numarinti.

KORVINAS. Na, tai eik, ir pasakyk Volponei, kad... Jis neras visam pasaulyje tokio draugo, kaip aš... Kad sutikus su tokiais dalykais reiškia tikrai turėti draugystę pereinančią kūno ribas ir kad...

MOSKA. Ir kad jūs būsit pas jį šį vakarą su Kolomba. Gerai. Puiku!

Tamsa

Uždanga

Antras paveikslas

Korbačijo rūmai. Įeina Kanina.

KANINA. O dieve! Koks galvosūkis. Šis mane baugina. Tikrai nebūčiau išdrįsusi ateiti, jei būčiau žinojusi.

KORBAČIJO. Kas yra?

KANINA. Aš jūsų netrukdu? Ar jūs tik nebuvo užsnūdęs?

KORBAČIJO. Nėra laiko snausti... Reikalai... Reikalai... Jūsų patarnavimui.

KANINA. Taip, pone Korbačijo. Aš žinau, kad jus trukdu. Bet, kiek girdėjau, jūs esat toks geras žmogus, man tiek daug gero apie jus pasakojo.

KORBAČIJO. O! Gero apie mane? Nuostabu!... Kas gi toks? Bet jūsų patarnavimams. Aš darau įvairias operacijas, perku, skolinu, už užstatus ir nuošimčius, mainau. Tai šį žiedą?

KANINA. Šį žiedą? Ar jis jums gražus?

KORBAČIJO. Nebjaurus, nebjaurus. Šilta, švelni... Gražus akmuo. Grynas rytų akmuo. Indijos deimantas.

KANINA. Namie aš turiu dar didesnių.

KORBAČIJO. Kaip jums – du tūkstančiai siekinų. Draugiška kaina.

KANINA. Argi tiek vertas tas žiedelis. O, tai pažiūrėkite į šią grandinėlę.

KORBAČIJO. Auksas, masyvinis auksas.

KANINA. Yra ir brangus akmuo. Išimkit iš užančio.

KORBAČIJO. Kaip čia šilta, kaip balta... O kaip gražu!

KANINA. Tikrai jis jums atrodo gražus?

KORBAČIJO. Trys tūkstančiai siekinų. Ar atgal padėt?

KANINA. Taip, padėkit atgal kur buvo. Šiuo metu, ponas Korbačijo man pinigai nereikalingi. Bet jei jūs man jaučiate prielankumą, galit padėti kitkuo. Klausykit, ką aš pasakysiu. Aš norėčiau tekėti už Volponės.

KORBAČIJO. Tekėti už Volponės?... Beprotė! Jais jau miršta! Jau Volponė šaltas.

KANINA. Ir jus prašau pabūt liudininku.

KORBAČIJO. Mane, liudininku? Kokių liudininku? Į karstą įdėjimo? Paliudyt, kad jau pulsas nebeplaka? Kad įdūrus neišvarvės nė lašelis kraujo...

KANINA. Jungtusių liudininku, pone Korbačijo.

KORBAČIJO. Laidotuvių liudininku, kiek tik norite. Tšš. (*Įeina tarnas*).

TARNAS. Pone, Moska skubiai jūsų reikalauja.

KORBAČIJO. Moska?... A, jis jau mirė. A, a, atleiskit. Užėikit rytoj... Svarbūs reikalai.

KANINA. Gerai, aš išeinu. Iki pasimatymo, pone Korbačijo, ir pagalvokit ką aš jums sakiau. (*Įeina Moska*).

MOSKA. O malonybė! Kokia garbė. Jūsų nuolankiausias tarnas.

KANINA. Mano sveikinimai jūsų ponui.

MOSKA. Aš nepamiršiu, ir jis labai nudžiugs, malonybe.

(Kanina išeina)

KORBAČIJO. Tu ją pažįsti?

MOSKA. Taip.

KORBAČIJO. Graži mergina. Labai graži. Bet visai pamišusi. Tu žinai ką ji sumanė?

MOSKA. Taip.

KORBAČIJO. Tekėt už Volponės.

MOSKA. Tekėt už Volponės.

KORBAČIJO. Tu neplyšti juoku?

MOSKA. O kas čia juokingo?

KORBAČIJO. Tau neatrodo, kad tai beprotiška mintis?

MOSKA. Tekėt už Volponės? Tikriausiai ji turėtų tai greit padaryti, bet moterys apskrios.

KORBAČIJO. Tai Volponė ją pažįsta?

MOSKA. Jis jau trissyk su ja užė.

KORBAČIJO. Trissyk? Ar seniai?

MOSKA. Šiomis dienomis. Gudrioji peteliškė jau buvo paruošusi savo planą.

KORBAČIJO. Tu negalėjai sukliudyti?

MOSKA. Ji man neatrodė įtartina.

KORBAČIJO. Ką čia. Volponė negali jos vesti.

MOSKA. Kodėl?

KORBAČIJO. Dėl to, kad jis tuoj mirs.

MOSKA. Vedybų kontraktas taip pat greit pasirašomas, kaip ir testamentas. Aš esu suinteresuotas su ja palaikyti gerus santykius ir jos nepykinu.

KORBAČIJO. Bet jis? Kokia jo padėtis?

MOSKA. Nei šiokia, nei tokia.

KORBAČIJO. O testamentas?

MOSKA. Notaras turi ateiti po valandos.

KORBAČIJO. O mano žiedą jis dar tebenešioja ant piršto?

MOSKA. Tebenešioja.

KORBAČIJO. Tu jam pasakei, kad aš jį atnešiau.

MOSKA. Taip.

KORBAČIJO. Tai mano dvidešimt tūkstančių palikimas nepasijudins?

MOSKA. Man Kanina neišeina iš galvos. Jūs iš arti matėt tą gražuolę. Pripažinkit, kad jei ji ko imasi, tai marmurinei skulptūrai galvą apsuks. Yra dvi pačios didžiausios dorybės, kurių Volponė neteks tik užmerkęs akis: gobšumas ir gašlumas. Padarykite taip, kad gobšumas tartų paskutinį žodį.

KORBAČIJO. Bet ką aš galiu padaryti?

MOSKA. Aš turiu sumanyką, kuris vertas dvidešimt siekinų.

KORBAČIJO. Sakyk, na, na, sakyk.

MOSKA. Aš sakau, kad jis vertas dvidešimt siekinų.

KORBAČIJO. Duok sau dvidešimt siekinų, o man pasakyk sumanyką.

MOSKA. Taip, reikia Volponei parodyti tokį draugiškumą, jog iš karto atstumtumėm visus nuo jo lovos: Kaniną, Voltorę ir kitus. Ir tai nieko nekainuoja.

KORBAČIJO. Nieko nekainuoja? Gerai, gerai.

MOSKA. Išskyrus tuos dvidešimt siekinų už mano triūšą.

KORBAČIJO. Tu gausi dešimt. Kalbėk.

MOSKA. Štai: padarykit mažytį testamentą, kuriuo Volponė paveldėtų visą jūsų turtą.

KORBAČIJO. Ką tu čia dainuoji.

MOSKA. Aš jam nunešu testamentą... išpučiu žandus ir sakau: „Raskite tarp savo draugų kitą tokį, kuris apiplėštų savo auksą dėl jūsų. Raskit bent vieną moterį, kuri parodytų tiek meilės“. Kuo gi jis atsilygins. Jis jums irgi užrašys visą savo turtą, nei daugiau, nei mažiau.

KORBAČIJO. Suprantu... Gerai... Labai gerai... Bet palikti nuogą sūnų?

MOSKA. Pusę dienos! Kai tik Volponė mirs, jūsų sūnus tampa dvigubai turtingesnis. Koks revanšas! Padarykite tai jam iš meilės. Juk jūs neabejojat pergyventi Volponę?

KORBAČIJO. Žinoma neabejoju.

MOSKA. Na, tai ką?

KORBAČIJO. Aš galvoju.

MOSKA. Apie ką?

KORBAČIJO. Apie visus to biznio pavojus... Taip... neblogas biznesas be jokių rankpinigių... aš pasistengsiu sutvarkyti.

MOSKA. Jūs kai ką užmiršot.

KORBAČIJO. O ką?

MOSKA. Mano dvidešimt siekinų.

KORBAČIJO. Dešimt, dešimt. Štai penki. Aš tau dar duosiu trisdešimt, kai jis mirs. Bėgu pas notarą tvarkyti to reikalo. *(Išėina)*.

MOSKA. Šis parduoda savo sūnų, anas – žmoną. Jie parduotų dievą, jei jis jiems pakliūtų į nagus. Pinigai, visur pinigai. Čia pinigai pridrėkę prakaito ir kraujo, uždaryti kalėjime. Čia irgi pinigai, šalti šešėlyje. Ir taip visur aplink, visuomet namuose, visuose aukštuose, išilgai gatvės, visam mieste, visam pasauly, pinigai karste užgulti gašlumo, kaip kapo akmens ir geismo, kuris sukas aplink, drebančiom šnervėm, išžiodintu snukiu, kaip hiena. Visi šlykštynės! Aš juos pašokdinsiu.

(Jeina Leonė)

LEONĖ. Ką tu čia šunsnuki veiki?

MOSKA. Neturiu laimės jūsų pažinti.

LEONĖ. Tu matai, kad aš tave taip pažįstu, jog geriau nebegalima, nes tave pavadinau tikroju vardu. Tai ką, vis dar tebesi Volponės parazitas, jo šnipas, jo bėglys, jo padlaižys? Ko tau čia reikia? O gal jis jau tau spyrė į pasturgalį ir atbėgai ieškoti pas mano tėvą naujo lovio?

MOSKA. Pas tavo tėvą? Ir tu sakaisi esąs jo sūnus Leonė? Peraugęs kvaily! Tu nedakepęs berne! Taip. Jau turi keturiasdešimt metų ir nežinai, kad lengviau iš pastipusio asilo bezdalą išspausti nei iš Korbačijo bent vieną lijarą.

LEONĖ. Tu visuomet ko nors ateini. Tokie ponai, kaip tu, nieko veltui nedaro. Ko atėjai?

MOSKA. Labai norėtum žinot? Bet tu aiškiai pasakei, kad aš nieko veltui nedarau, ir todėl aš tau nieko nepasakysiu... Visų pirma dėl to, kad tu negerbi mano profesijos, kuri, ačiū dievui, yra tokia pat garbinga, kaip ir tavoji.

LEONĖ. Kaip? Tu drįsti lyginti su manim, su diplomuotu respublikos kapitonu.

MOSKA. Aš esu diplomuotas paties dievo, kuris nenori, kad pinigai rūgtų vietoje ir, kad pasaulis pasidarytų baisus. Be mūsų piniginės plyštų, turtingieji uždustų nuo lašinių, smuklininkai turėtų patys išgerti savo vyną, ir kekšės liktų be grobio. Bet mes esam tas chirurgo peilis ir kraujo nuleidimas. Mes padarom, kad pinigai tekėtų nuo kvailių pas gudriuosius ir iš dėžių į gatvę. Mūsų gerų apkraustymo chirurgų dėka pasaulis nesprogsta nuo pinigų apopleksijos. Matai, kiekvienas turi savo amatą, skirtumas tik toks, kad manajam reikia galvoj turėti smegenų, o ne vien tik plunksną kepurėj.

LEONĖ. Man rodos, kad tu vėl daraisi įžūlus?

MOSKA. Aš mandagus tampu turtingiesiems. O tau telieka buljonas, kuriame jis virė.

LEONĖ. Tas kvailys sąmojingas. Kai būsiu turtingas, aš užsifundysiu sau porą tokių. Bet koks suktas tu bebūtum, vis vien iš manęs tau nepasiseks pinigų ištraukti.

MOSKA. Iš kiek kerti?

LEONĖ. Pabandyk, drąsuoli. Pinigai štai čia – išimk.

MOSKA. Tik dėl pavadžio. Ar man duotum 500 siekinų, jei aš tau parūpinčiau tris šimtus tūkstančių?

LEONĖ. O kas tau pačiam kliudo juos įsigyti. Juk trys šimtai tūkstančių verti daugiau negu penki šimtai. Tiek vienas kasininkas gali nukniaukti.

MOSKA. Nenuslyskim nuo reikalo. Ar man sumokėsi penkis šimtus siekinų, tada kai aš tau parūpinsiu tris šimtus tūkstančių?

LEONĖ. O kodėl ne?

MOSKA. Duodi garbės žodį? Kario žodį?

LEONĖ. Mano kario žodį?... Taip, bet aš bijau, kad tas biznesis nebūtų per daug katalikiškas. Tu galvoji apie kokią nors suktybę.

MOSKA. Koks tamsta malonus. Ko gi kito iš manęs galit laukti jei ne suktybės. Suktybė. Žinoma suktybė... Bet jūsų priesaika dar tvirta. Penki šimtai siekinų.

LEONĖ. Penki šimtai siekinų? Sutarta. Ar reikalas kam nors šonkaulius išgraibstyti?

MOSKA. Hm. Drimbaprotis. Šunybė be lašelio, visiškai sauso. Visas reikalas vienoj paslapyt, kurią aš tau atskleisiu. Bet man prisiek neveikti per daug anksti.

LEONĖ. Prisiekiu. Nors visos tos priesaikos visai nesiderina su tavuoju stiliumi.

MOSKA. Gerai. Tu tiki, kad tavo tėvas turtingas? Tu turi pagrindo. Tose apskretusiose dėžėse aš užuodžiu auksą. Žinau, kad tavo tėvas yra didysis visų maklerių rabinas, smaugikų popiežius. Ir tu tiki, kad seniui mirus visas grobis tau atiteks?

LEONĖ. Pana šventoji. O kam gi kitam?

MOSKA. Ehė, mielasis, labai klysti. Korbačijo ne tavo tėvas.

LEONĖ. Ką? Tu įžeidi a. a. mano motiną.

MOSKA. Dar tiksliau. Korbačijo tavo tėvas... Bet tu nebesi jo sūnus.

LEONĖ. Tai jau per daug, drauguži!

MOSKA. Jis tau išplėšė palikimą. Dabar aišku. Jis šiuo metu pas notarą atlieka formalumus.

LEONĖ. Jis man išplėšė palikimą?...

MOSKA. Taigi, taip sakant, visą palikimą užrašė kitam.

LEONĖ. Kam kitam? Kas tasai niekšas, kuris tai sukombinavo?

MOSKA. Niekšas, kuris tai sukombinavo? Aišku jūsų tarnas. Tačiau palaukit, ne sau, bet savo ponui. Kaip jūs teisingai buvot pastebėjęs, aš esu šunsnukis. Vadinasi, aš jus apstačiau ir laimėjau penkis šimtus siekinų.

LEONĖ. Negali būti. Senasis doklas išplėšė man palikimą? Už tokią niekšybę aš jį su visais kaulais nudanginsiu į pragarą. Negalimas dalykas.

MOSKA. Labai galimas. Dėka mūsų meno, kuriuo jūs taip piktinatės. Pagauti į tinklą šykštuolius – tai mano specialybė.

LEONĖ. Bet jei tu būsi sumelavęs, ir mane privertęs prakeikti tikrą tėvą...

MOSKA. Pataupyk tą špilką turkams. Eime, aš tave nuvesiu pas Volponę, paslėpsiu kampe, ir viską pamatysi. Bet prisiek, kad mokėsi valdytis.

LEONĖ. Būk ramus. Aš einu su tavim.

MOSKA. Visai neblogai.

Tamsa

Uždanga

TREČIAS VEIKSMAS

Volponės kambarys, tą pačią dieną

(Jeina Moska ir Leonė)

MOSKA. Jeikit, jeikit. Tik nebarškinkit pentiniais. Lanksčiai ir tyliai, kaip šokių profesorius. Čia yra koridorius. Lįskit ten. Iš ten viską girdėsit. Nesijudinkit, kol aš pašauksiu. Jūsų gerasis tėvelis, kuris turi greit sutvarkyti reikalus, netrukus bus čia.

LEONĖ. Einu. Bet jei tu juokiesi iš manęs, – galas tavo kailiui. Aš jį suraižysiu į tokias skiauteles, kurių joks siuvėjas nebesusiūs.

MOSKA. Gerai, gerai. Daryk koridoriuje ką nori, tik tyliai: Volponė turi geras ausis.

LEONĖ. Tavąsias aš sutrumpinsiu. Aš kartoju.

MOSKA. Tyliau! (*Leonė slepiasi, jeina Volponė*).

VOLPONĖ. Pagaliau! Kur gi tu valkiojaisi taip ilgai. Aikštėje su mergom tryneisi? Tuo tarpu aš čia degu nekantrumu. Pasakok, pasakok!

MOSKA. Pirma taurė vyno. Gerai. Puiku. Jau jiems abiem kabliukai įsmeigti į pažiaunes.

VOLPONĖ. Bravo, tai man atneša testamentą. Korvinas atveda Kolombą. Visa taip tikra, kaip po lietaus giedra. Oi buvo puikaus darbo! Tą dvigubą turtą man pasisekė padaryti tokiu savo žmonos piršliu, bet dar ne viskas.

MOSKA. Ką? Dar vienas siurprizas jums. Tikras fejerverkas, kurį aš uždegsiu tik pačioj pabaigoj, kada visi plauks jūra su išskėstom burėm. Puikus siurprizas – sakau.

VOLPONĖ. Moska, Moska! Štai, jau jis ją atveda! Puiku, nepaprasta.

MOSKA. Po velnių! Anksčiau Korbačijo turėjo atvykti. Su Korvinu susitariau tik šį vakarą.

VOLPONĖ. Atrodo, kad gražuolei trūksta entuziazmo... Bet jis?! Jis ją grūste grūda, kaip telyčią į turgų. Jeigu jis toks skubus, aš jam greit prisiūsiu barzdą.

MOSKA. Jis apačioj. Greit į lovą! Dūsauk, dejuok!

(Jeina Korvinas ir Kolomba)

KORVINAS. Užteks to niurzgėjimo. Ką žmonės pamanyš?

KOLOMBA. Taip, iš tikrųjų, ką žmonės pamanyš. Kokia gėda!

KORVINAS. Kaip tai, kokia gėda? Ar man negalima aplankyti draugo?

KOLOMBA. Bet tu nepalik manęs vienos su juo... Įsivaizduok, jeigu jis imtų kėsintis į mano garbę?...

KORVINAS. Tavo garbę?... Tai mano, o ne tavo garbė. Gali dėl to nesikrimsti. Aš ją apginsiu... Ar – bent atitaisysiu. Tol kol esi neturtingas, garbė nepataisoma, bet kai pasidarai turtingas toji garbė puikiausiai atsitaiso. Na, pasitaisyk suknelę ir prisisek gėles, kur buvau nurodęs. Šypsokis, šypsokis.

KOLOMBA. Vis dėlto palikti mane vieną su svetimu vyru?

KORVINAS. Svetimu? Jis nesvetimas, jis didelis draugas. Koks jis tau vyras? Senas, mirštąs ligonis, nepajėgus...

KOLOMBA. Jis man nieko nepadarys?

KORVINAS. Galbūt nieko.

(Jeina Moska)

MOSKA. Sveikas Korvinai... Sveika Kolomba... Tokia graži ir tokia viliojančiai nedrąši... Tikras Venecijos perlas...

KORVINAS. Viskas tvarkoj?

KOLOMBA. Tai jis? Bet jis dar toks jaunas ir visai neatrodo ligonis.

KORVINAS. Kvailė! Tai jo tarnas, jo slaugytojas. Nesistenk su juo kalbėti nei vienu žodžiu, nei vienu žvilgsniu, tu žinai, kad aš nejuokauju. Ar įspėjot Volponę? Kaip jis jaučiasi?

MOSKA. Gydytojo vaistai kiek nuseko. Bet jūsų žmona jį tikrai sujaudins.

KORVINAS. Ką jis pasakė sužinojęs, ką aš jam padariau?

MOSKA. Jis pasakė, kad tai jam primena Abraomo auką. Ir visa jau sutvarkyta. Pasirašyta, užantspauduota. Antspaudo smalka dar tebegaruoja. Jūs pamatysit... Pone Volpone, jūsų draugas Korvinas atėjo.

VOLPONĖ. A... Geras draugas...

MOSKA. Jis atvedė savo žmoną Kolombą, jus paslaugyti...

VOLPONĖ. Koks geras draugas... Bet jau per vėlu... Kaip beatgaivinsi suvytusį lapą. Kaip besulaikysi šioj žemėj tą, kurį dievas panoro pasišaukti... Bet aš noriu ją pamatyti, nors pamatyti.

KORVINAS. Na. Eikš.

KOLOMBA. Vargšas žmogus. Man jo gaila.

KORVINAS. Tu matai, kaip be reikalo jaudinai. Štai mano žmona. Ji pasirūpins, kad jūs gerai užmigtumėt.

KOLOMBA. Aš melsiu Madoną, kad jūs išgytumėt.

VOLPONĖ. Gražusis kūdiki, švelnusis vaikuti. Taip, pasilik, būk prie manęs. Laimingasis Korvinai, tu stiprus, turi dailiausią moterį. O aš esu vienas, senas mirties šešėlis. Mane labai ramina, kad mirties patalė nesu apleistas.

KOLOMBA. Aš pasiliksiu prie jūsų. Aš jus slaugysiu. Išblaškysiu jūsų juodąsias mintis. Kaip man gaila to nelaimingo žmogaus.

MOSKA. Eime mudu lauk.

KORVINAS. Pasilik, mieloji Kolomba. Būk maloni jam ir, nebūkštauk, jei jį truputį suims karštis, aš netrukus grįšiu. Sudiev, drauge. Mano žmona budės prie jūsų.

VOLPONĖ. Ne, ne pasilikit. Duokit savo mažytę rankelę. O, kaip šildo. Graži, jauna rankutė, karštas, jaunas kraujas. Šiluma gydomai veikia.

KOLOMBA. Taip, kai mano senelė sirgdavo, visuomet ant plikų blauzdų užsidėdavo gyvą kraliką. Ir tai padėdavo. Palaukit, aš atnešiu antklodę.

VOLPONĖ. Nereikia. Duokit ranką. Ar jūs norit, kad aš pasveikčiau?

KOLOMBA. Žinoma. Aš už jus sukalbėsiu „Tėve mūsų“.

VOLPONĖ. Tu tikrai nori, kad aš pasveikčiau.

KOLOMBA. Žinoma noriu.

VOLPONĖ. Aš jaučiu, kad pasveiksiu, aš žinau vieną burtą. Jei dora moteris padeda ant ligonio vyro širdies ranką ir tris kartus pasako: „Pasveik“ – ligonis gali atsikelti, jis jau sveikas.

KOLOMBA. Aš niekuomet to negirdėjau.

VOLPONĖ. Tai parašyta „Dekameronė“, ar kurioj kitoj maldų knygoj. Pabandykime. Kadangi jūs esat šventoji dorybė – aš tai matau iš akių, mano gražioji Kolomba, padėk man ant širdies ranką, čia... Taip... Gerai... Ir dabar sakyk tris kartus: „Pasveik, Volpone“.

KOLOMBA. Bet kaip... Pasveik, Volpone...

VOLPONĖ. Dar du kartus...

KOLOMBA. Pasveik Volpone, pasveik Volpone... Stebuklas. Madona, stebuklas.

VOLPONĖ. Sveikas. Sveikas. Ir tu tai padarei.

KOLOMBA. Neįtikėtina. Bėgu pašaukt Korviną ir papasakot jam.

VOLPONĖ. Ne, lik čia. Mes abu kartu papasakosim... O. Aš jaučiuos visas atjaunėjęs, atsigavęs. Galėčiau eit šokt.

KOLOMBA. Bet gerasis pone, būkit atsargus. Nepersišaldykit, lipdamas iš lovos. Ir vėl atkrisit.

VOLPONĖ. Kol tu būsi su manim – niekuomet. Paimk šią ranką. Ar ji suglebusi? Ar ji šalta? Ar šiom rankom stinga jėgų ir muskulų? Ar šios lūpos nekarštos?

KOLOMBA. Dieve. Ką jūs darot? Jus jau apėmė karštis. Gulkit atgal į lovą. Aš bijau, kad jums nebūtų blogiau.

VOLPONĖ. Jokio pavojaus, mano karvelėli. Aš jaučiuosi stiprus, kaip du jaučiai. Spręsk pati.

KOLOMBA. Paleiskit mane, prašau.

VOLPONĖ. Tave paleisti? Niekuomet. Tu mane išgydei. Tu mane prikėlei iš numirusiųjų. Aš tau turiu atsilyginti. Eikš.

KOLOMBA. Ko jūs norit? Dėl dievo meilės. Paleiskit mane. Kur mano vyras?

VOLPONĖ. Jis toli nuo čia. Tu manai, kad jis, nežinojo, ko aš iš tavęs norėjau? Jis man tave pardavė.

KOLOMBA. Kokia niekšybė. Tai netiesa.

VOLPONĖ. Tai tikras bestija. Štai kas jis. Mes abu jam kartu atkeršysim. Eikš.

KOLOMBA. Ne. Leisk, sakau, leisk, arba aš šauksiu pagalbos.

VOLPONĖ. Kokių velnių čia raivaisi. Šauk, šauk, kiek tik nori. Visur uždaryta. Niekas tavęs neišgirs. Na, nebūk kvaila, eikš.

KOLOMBA. Aš rėksiu.

VOLPONĖ. Tu, pagaliau mane įsiutinau.

KOLOMBA. Pagalbos. Pagalbos!

(Ibėga Leonė)

LEONĖ. Štai, turko sukčius. Aš tave pamokysiu niekinti Venecijos moteris ir apiplėšinėti jų sūnus. Tuoju tave išgydysiu. Į kartuves. Ei. Pašaukit policiją. Turkas nori išniekinti venecijietę. Greitai policiją. Pašaukit juos. Tavo komedija baigta. Sėskit nuošaliai ir nieko nebijokit.

(Ieina Moska)

MOSKA. Kvaily. Kas tau yra?... Juk tu man prižadėjai laikytis ramiai.

LEONĖ. Laikytis ramiai. Tai jums abiem išeitų biznis. Bet aš rėksiu nuo visų Venecijos stogų. Į kartuves turką. Kilpą ant kaklo. Bet pirma reikia jį išplakti, nulupti kailį ir išdirbti tiek smūgių, kiek turi sekinių.

(Ieina Kanina)

KANINA. Jis negyvas? O, jis jį nužudė. Jis nužudė mano sužadėtinį?

LEONĖ. Jei aš turėčiau visus tavo sužadėtinius savo pulke, galėčiau Indiją užkariauti.

KANINA. Jis gyvas. Ačiū tau dieve!

LEONĖ. Jis gyvas kartuvėms.

(Ieina policijos vadas ir policininkai)

POLICIJOS VADAS. Buvo šaukta pagalbos.

LEONĖ. Taip, įeikit.

MOSKA. Ach, ponai, nieko nėra. Paprasčiausias nesusipratimas. Mažas šeimyninis išsiaiškinimas, be jokios reikšmės. Mums gaila, kad dėl tokių niekų jus sutrukdėm. Viskas jau sutvarkyta.

LEONĖ. Ne, ne! Pasilikit. Leonė, jūros kapitonas. Aš pašaukiau jį pagalbą prieš rytietį. Jis norėjo išniekinti venecijietę. Aš jį traukiu teisman.

POLICIJOS VADAS. Jūsų įsakymui, kapitone. Tai šis žmogus norėjo nuskriausti šią damą? *(Rodo j Kaniną).*

LEONĖ. Ne šitą. Su ja galima už penkis sekinius. Ne, miestelėno Korvino žmoną. Aš pasiruošęs paliudyti.

VADAS. Jūs taip pat galite paliudyti?

KOLOMBA. O, kokia gėda!

KANINA. O, to jums ir reikia. Dėl to nebėki į svetimų vyrų namus.

VADAS. Jūs taip pat esat liudininkas?

MOSKA. Tegų dievas saugo! Aš ničnieko nežinau. Nieko nemačiau. Aš ilsėjausi visai kitame namo gale...

VADAS. Bet pagaliau man reikia liudininkų! *(Ieina Korvinas).* O jūs? Ką jūs matėt?

KORVINAS. Aš?... Tu dar čia, mano mažyte? Aš atėjau tavę parsivesti. Eime tučtuojau namo, eime.

VADAS. Tai, tai. Niekas nejudą, kol bus išaiškinta. Ar tas turkas, kuris guli ant žemės, gerai. Išniekinta moteris šioji. Prašau visus į teismą.

MOSKA. Tik tai liudininkus?

VADAS. Liudininkus ir visus kitus.

LEONÉ. Prašau eiti, ne į teismą, bet į kartuves. Aš pats jį pakarsiu. Jis apvagia žmones, niekina moteris. Jis apsuko mano tėvą, kad tas neužrašytų palikimo. Į kartuves!

(Įeina Korbačijo)

KORBAČIJO. Ai, ai, pagalbos!

KANINA. Štai žiūrėkit, kas dabar žudo savo tėvą. Tėvžudys, tėvžudys!

LEONÉ. Įrodymas! Aš turiu įrodymą. Kas nori pamatyti raštišką tų machinacijų įrodymą. Visai nereikia eiti į teismą. Tiesiai į kartuves.

VADAS. Nesikarščiuokit, kapitone. Prokuroras pamatys, kas reikia daryti. Pirmyn visi. Jūs taip pat... ir jis, kaltinamasis, pats pirmasis.

MOSKA. Bet man nėra jokio reikalo ten eiti. Aš nieko nežinau, aš nieko. O ponas Volponė, jūs matote, negali net kojos ištiesti.

VADAS. Tegul jį neša. Jei dar spiriatės ir jums uždės grandines.

MOSKA. Jie visi įniršę. Stenkitės.

VOLPONÉ. Aš neisiu. Ne, aš neisiu. Jie mane ims klausinėti. Įgrūs į kalėjimą. Aš neisiu į teismą... Koks aš buvau kvailas! Kam man tas Korbačijo palikimas ir Korvino žmona. Grynas piktumas. Jei pasiseks ištrūkti, prisiekiu, kad pasitaisyčiau. Aš pastatysiu nors ir nedidelę bažnyčią, aukosiu vargšams, padėk man, Moska, padėk. Prašau, brangusis Moska.

MOSKA. Drąsiau! Teismo procesas – tai kortų lošimas. Mitria ranka galima laimėti.

VOLPONÉ. Ne, aš į teismą neisiu... Aš žinau, kaip jie kvočia lupinėdami panages ir svilindami padus... Aš vieną sykį mačiau. Klausyk, Moska, aš pabėgsiu gondola. Genujoj dar turiu laivą pilną prekių. Aš grįšiu pas savo žmoną ir vaikus.

(Įeina policijos vadas)

VADAS. Jūs dar nesiryžtate? Imkit jį už pečių ir neškit.

VOLPONÉ. Nelieskit manęs. Moska man padės. Mane nuneš mano paties tarnai. Mes tuoj ateiname.

VADAS. Na, skubėkim. Pasaugok jį. Ir žiūrėk, kad man neberekėtų grįžti. *(Išeina)*.

(Įeina Voltorė)

VOLTORÉ. Kas atsitiko? Aš girdžiu apie areštą, išniekinimą?

MOSKA. O, ponas notare, jūsų pinigai vandeny. Gelbėkit savo pinigus. Leonė mums kelia bylą. Jis laimės baisų teismą. Volponė bus pakartas, pinigai ir namai bus konfiskuoti.

VOLPONÉ. Padėkit man šviesiausias. Jūs pažįstat visus teisės kampelius. Aš jus padarysiu savo vieninteliu paveldėtoju. Aš dar gyvas pusę savo turto atiduosiu, kad tik išvengčiau panagių atlupinėjimo ir kartuvių.

VOLTORÉ. Tu man išaiškinsi aplinkybes.

VOLPONÉ. Pusė viso turto dar man gyvam esant, – prisiekiu.

VOLTORÉ. Bet ko tas Leonė buvo čia atėjęs?

MOSKA. Tai grynai jūsų naudai. Aš čia jį buvau slapta atvedęs. Jums nukonkuruoti, Korbačijo buvo Volponei užrašęs visą turtą. Buvo vienintelė išeitis sugriauti jo kombinaciją; įspėti sūnų ir atvesti kaip tik šiuo laiku. Jis atėjo per anksti. Štai kur nelaimė.

VOLTORÉ. Aš matau, kad tik aš vienas jį tegalėsiu iš tos nelaimės ištraukti. Jūs dabar pažinsit savo tikruosius draugus. Teisėjus labai sunku papirkti. Bet juos galima apglušinti įvairiais įrodinėjimais. Sugluminti, kad nebeskirtų, kur jų dešinė, o kur kairė. Jūs nepratarsit nė mažiausio žodelio. Paruošk jį taip, kad jis būtų panašus į gyvą lavoną. Padaryk taip, kad atrodytų lyg Leonė jį būtų sunkiai sužalojęs. Aš eisiu studijuoti klausimo ir pakurstyti liudininkų.

MOSKA. Išgerk štai šitą... Tai velnio eliksyras, kuris jums sujauks vidurius ir padarys jus žalią, kaip apmusijusią sieną.

VOLPONÉ. Brrrrr...

MOSKA. Gniaužia gerklę? Vis dėlto mažiau gniaužia, negu kartuvių kilpa? Dar reikia visą kūną apdėti siurbėlėm.

VOLPONÉ. Tu mane čia pat nužudysi.

MOSKA. Kad nori apsimesti ligoniu, geriausia iš tikrųjų susirgti, tada jau tikresnis laimėjimas.

Tamsa

Uždanga

KETVIRTAS VEIKSMAS

Tribunolas. Teisėjo sostas. Liudininkų suolai.

VOLTORĖ. Jūs gerai supratot? Jūs turit pasakyti, kad jūsų žmona nuėjo pas Volponę jo gailėdamasi, ir be jūsų leidimo.

KORVINAS. Bet tai pažemina mano garbę. Žmonės mane ims pirštais badyti, jei pasakysiu, kad mano žmona be mano žinios bėga pas kitus vyrus.

VOLTORĖ. Jau kiek laiko, kai Venecijoj tai nebežemina garbės. Gėda būtų tik tuomet, jei pats nusiųstum, ir už tai paimtum pinigų. Jūs, man rodos, galėtumėt prisiekti, kad nieko už tai iš Volponės negavot.

KORVINAS. Gavau? Jis mane sugriovė. Aš jam atidaviau savo pinigus, brangenybes, sidabrinus indus. Jis man ištuštino visas kišenes.

VOLTORĖ. Vadinas, jūs esat garbingas žmogus, be mažiausios dėmės. Nesikrimskit, bet štai ką įsidėmėkit, jei kartais jūsų paklaustų...

MOSKA. Aš jums sakau, būkit atsargus su savo sūnumi. Jis prisiekė išlaužti jūsų pinigų dėžes ir jus paversti lavonu, dėl to, kad jūs jam atėmėte palikimą.

KORBAČIJO. Mano dėžes?

MOSKA. Jūs turit pasakyti, kad tai buvo tik šiaip sau juokas, žaismas be jokio pikto tikslo, prablaivinti ir pralinksminti mirštantį žmogų, kad jūs norėtumėt įtikinti Volponę paskutinėmis jo gyvenimo valandomis, jog jis ilgiau už jus gyvens ir pasirašėte bevertį popierių. Jūsų tikrasis testamentas yra pas jus, o ypač Volponė nežinojo nieko, ničnieko. Suprantate? O aš, aš tik norėjau pajuokauti su Leone. O aš, kaip visi žino, esu truputį išdaigininkas.

KORBAČIJO. Bet jei aš pasakysiu, kad tai buvo tik juokas, Volponė man nieko nebepaliks. Jis jau man... jis jau man kainavo tūkstantį keturis šimtus sekinų. Tris tūkstančius su išlaidom. Aš pirmiau noriu atsiimti savo pinigus, pirmiau savo...

MOSKA. Jūs gausit palikimą, būkit ramus, tik palaikykite Volponę prieš savo sūnų, jei ne – visa žūva. Kartu ir tie trys tūkstančiai.

KORBAČIJO. Žūva? Ne, aš kalbėsiu... Žūva trys tūkstančiai sekinų. Daugiau nebedarysiu jokių testamentų. Skolinsiu tiktai už užstatus, už grynus užstatus. (Jeina Leonė, policijos vadas ir teisėjas).

TEISĖJAS. Nepaprastas atsitikimas. Casus complicatus. Ar jis vadinamas drąsiu ir garbingu kariu?

VADAS. Kolombos taip pat geras vardas.

TEISĖJAS. Bet jūs radote Volponę be sąmonės? Ir tarnai liudija, kad jis ligonis?

VADAS. Tarnai ir kaimynai.

TEISĖJAS. Labai nepaprasta ir neaiški byla. Na, mes pažiūrėsime. Ar visi susirinkę? Pasikėsinimas išniekinti Venecijos damą ir įvairūs pasitikėjimo išnaudojimai. Kaltintojas Leonė, jūros kapitonas. Ar liudininkai visi atvykę?

VOLTORĖ. Visi jau čia. Bet jūsų leistas, aš kalbėsiu už poną Volponę, nes nelaimingasis yra toks silpnas, jog negali apginti savo garbės taip neteisingai nuplėštos to pasiutžmogio, kuris pagautas

beprotiškos manijos – tikro acasus domentis – viešai puolė jį taip, kad mano nelaimingasis klientas, kurio gyvybė tik ant siūlo bekabėjo, šiuo metu yra gydytojų rankose, kurie galbūt, veltui stengiasi jį nors kiek atgaivinti.

TEISĖJAS. Atgabengkite jį čia. Jis būtinai turi būti čia.

VOLTORĖ. Aš turiu jus įspėti, kad jau vien jo išvaizda yra geriausias jo gynėjas. Jo bekraujės lūpos daug iškalbingiau už visas kalbas, šaukte šaukia apie jo nekaltumą. Aš bijau, kad jūs neįsivysitėte to užpuoliko, jeigu tas pramuštgalvis būtų turėjęs nors truputėlį žmoniškumo. Jau pati jo aukos išvaizda...

LEONĖ. Kiek jis tau pažadėjo už žodį? Po tris dukatus? Hm, vis vien tu nieko negausi, kaip ir visi kiti. Jis nesumokės. Bet kalbėk toliau, kol dar seilės burnoj neišdžiūvo.

TEISĖJAS. Jūs negavot žodžio. Kol kaltinamasis ateis, prašau teikti savo parodymus.

VADAS. Aš su savo vyrais buvau bare... taip sakant, na, kaip čia valstybiškai išsireiškus, tarnybos reikalais... Pasiklausti ką šneka valdžios įtariamai gaivalai. Staiga pasigirdo laukinis riksmas. Aš pamaniau, kad kas muša savo žmoną. Ar dvi mergos bus už plaukų susikibusios. Bet štai pasigirsta iš lango riksmas – į išniekinimą, greičiau į išniekinimą! Tai mums atrodė juokinga, nes Venecijoje niekuomet nebuvo girdėti, kad su moterim būtų taip elgiamasi. Tada mes nubėgom į namus ir atradome šį poną...

TEISĖJAS. Leonę, laivo kapitoną?

LEONĖ. Jūsų patarnavimams.

VADAS. Jis švaistėsi su durklu. Paties išniekinimo, taip sakant, mums, mūsų laimei, neteko išvysti... Buvo tik tai ši dama...

TEISĖJAS. Kolomba, pirklio Korvino žmona?

VADAS. Ji verkė. Bet mes negalėjome nustatyti, ar ji buvo išniekinta. Galimas dalykas, kad ji verkė dėl to, jog jai nebuvo kas nors padaryta, bet dar būtų buvę padaryta.

LEONĖ. Jei aš nebūčiau buvęs, ją būtų išniekinę. Bet aš tą pabaisą parbloškiau žemėn.

VADAS. Iš tikrųjų, kažkas šniokšdamas ir spardydamasis kaip suraišiota kiaulė, gulėjo ant žemės.

VOLTORĖ. Volponė, nelaimingoji to girtuoklio auka.

VADAS. Ir dar buvo šisai, kuris aplink sukiojasi.

TEISĖJAS. Moska, venecijietis? Kokios profesijos?

LEONĖ. Parazitas, lakštlaižys, mergų gaudytojas, paplava, šūdvalalis, Volponės žnyplės, kuriomis jis krapštinėja mėšlyną.

TEISĖJAS. Nurimkit ir neįžeidinėkit liudininkų.

MOSKA. Aš esu vargšo, bejėgio pono slaugytojas.

VADAS. Jis stengėsi – aš tai gerai pastebėjau – mus suvynioti į pakulas ir dailiai pašalinti.

VOLTORĖ. Nuo mirštančio lovos? Tai visai natūralu.

VADAS. O apie šitą...

TEISĖJAS. Kanina...

KANINA. Man garbė, kad esu jūsų kilnybės pažįstama.

LEONĖ. Graži garbė! Už penkis sekinius pirmas pasitaikėlis su ja gali pagrindinai susipažinti.

TEISĖJAS. Kokios profesijos?

KANINA. Intymi ypatingoji.

LEONĖ. Intymi ypatingoji! Oho! Oho! Pati vyriausia iš visų viešiausių mergų. Venecijos pamazgu duobė.

TEISĖJAS. Gana tamstai!

VADAS. Taigi, vadinasi, ji atėjo, ir kiti atėjo. Visi jie ėmė kelti tokį triukšmą, jog vos iš proto neišsitraustė. Aš nusprendžiau surinkti juos į krūvą ir atvesti juos čia.

TEISĖJAS. Dėkoju jums už tai. Byla, man atrodo, labai supainiota. Kapitonas Leonė, kalbėkit, nes jūs esat kaltintojas.

VOLTORĖ. Atsiprašau, ekscelencija – kaltininkas. Aišku. Aš prieš senatą jį kaltinu šmeižimu, įsiveržimu į svetimus namus ir kėsanimusi į gyvybę.

LEONĖ. Ką tu čia dainuoji, senų pažiūrų blake? Tu mane kaltini, tu? Kodekso žiurke, akių mulkintojau, senas kandžių suėstas.

TEISĖJAS. Jūs įžeidžiat tribunolą.

VOLTORĖ. Aš pasakiau – šmeižikas, kuris randa vienintelį pasiteisinimą girtuokliaudamas.

TEISĖJAS. Prašau faktų, Leone!

LEONĖ. Aš buvau nuėjęs į rytiečio namus...

VOLTORĖ. Kokių reikalų? Ar jis buvo jus kvietęs?

LEONĖ. Man būtų gėda, jei mane kviestų toks niekšas. Aš nuėjau slapta...

VOLTORĖ. Jūs girdite, slapta. Prašau užprotokuluoti jo prisipažinimą.

LEONĖ. Nutilk peruke! Ką aš čia sakiau! Aha, nuėjau slapta, nes šitas niekšas...

VOLTORĖ. Aš noriu pastebėti, kad šiam ponui yra per daug niekšų.

LEONĖ. Jis man pasakė – aišku už pinigus – kad mano tas susenęs gyvulys tėvas man nusuko palikimą.

VOLTORĖ. Ekscelencija, štai kaip jis kalba apie savo tėvą, apie savo tikrą tėvą! Aš neturiu jėgų sulaukyti savo pasibaisėjimui.

LEONĖ. Iš tikrųjų! Nepaprasta dangau dovana, kad tėvas leidžiasi ryjamas tokios gaujos banditų. Išplėšti paveldėjimą iš vienturčio sūnaus.

VOLTORĖ. Jis turėjo pagrindą, rimtą pagrindą.

LEONĖ. Tylėk tu, apskretęs dūmtrauki. Jis man kliudo... Taigi kai aš ten saugojau, ir buvau besiruošias čiupti jų niekšybes, išgirdau gretimam kambary triukšmą, girdžiu moterį atsikalbinėjant likti, ir piršlį, kuris ragina ją pasilikti. Paskui nieko. Netrukus moteris ima rėkti pagalbos.

VOLTORĖ. Girtybės iliuzijos!

LEONĖ. Aš tuoj pirmyn, pataikiau kaip tik geru momentu – jau rytietis ją buvo betempiąs į savo lovą...

VOLTORĖ. Mirštąs žmogus nugalės jauną ir vikrią moterį.

LEONĖ. Aš jam kad vožiau iš visų jėgų.

VOLTORĖ. Tai pirmas teisingas žodis, kuris išėjo iš jo nešvarios burnos.

LEONĖ. Ir paskiau pašaukiau pagalbos.

TEISĖJAS. Kolomba, ar jūs patvirtinat šį įvykį? Aš Volponė kėsinosi jus išniekinti?

KOLOMBA. Mano dieve, mano dieve! Leiskit man grįžti namo. Aš jam atleidžiu. Man gėda. O, maldauju jūsų malonybe, leiskit man eiti namo.

TEISĖJAS. Ponia, aš nesuprantu, kaip jums nepatogu. Tačiau teisybė reikalauja šviesos. Ar tas rytielis kėsinosi jus išniekinti?

KOLOMBA. Aš nežinau, jūsų malonybe.

TEISĖJAS. Kaip? Jūs nežinot? Tai kas gi kitas gali žinoti? Aš dar sykį jūsų klausiu: ar jis buvo jus apkabinęs? Ar jis kaip nepadoriai lietėsi?

KOLOMBA. Na, aš pirma jį paliečiau... Aš turėjau ant jo krūtinės padėt ranką... tuo metu ir įvyko stebuklas.

TEISĖJAS. Koks stebuklas?

KOLOMBA. Nagi, jis išgijo.

TEISĖJAS. Man rodos, kad ji silpno proto. Gerai paaiškinkit. Ar rytielis mėgino jus jėga apkabinti, pavyzdžiui, taip, kaip jus apkabina jūsų vyras, kaip...

KOLOMBA. Mano vyras? Korvinas? Ne, su juo visai kas kita. Aš pati pirmiau... Nes tai mano vyras, ar ne? O, man gėda! Leiskit man grįžti namo.

TEISĖJAS. Nieko negalima ištraukti. Kalbėk už ją, Korvinai. Kaip jūsų žmona pateko pas Volponę?

KORVINAS. Iš gailėsčio, pone teisėjau. Ji iš manęs išgirdo, kad vargšas mano draugas Volponė jau beveik miršta. Ji buvo nuėjusi už jį pasimelsti bažnyčion ir paskui ėjo paimti manęs prie mirštančio lovos, nuo kurios aš neatsitraukiau per kiaurą dieną.

LEONĖ. Meluoj! Tu pats ją ten nutempei, norėdamas palikti jam pasismaginti.

KORVINAS. Šitą tai aš pažįstu. Tai girtuoklis, vyno maišas!

VOLTORĖ. Dar blogiau, šmeižikas, bjaurus neregėtas šmeižikas!

LEONĖ. Aš prisiekiu švento Morkaus dulkėmis – jis buvo atidavęs savo tikrą žmoną.

VOLTORĖ. Jis, pats pavydžiausias Venecijos vyras?

KORVINAS. Jis mane šmeižia, ekscelencija, bet aš jo melu užkimšiu jam nasrus. Kolomba, ar tave klausiu: ar kada nors aš tave siunčiau pas jaunus vyrus? Ar aš tau kada leidau nors nekalčiausiai su kuo nors flirtuoti?

KOLOMBA. Jis toks pavydus, kad užrakinęs mane vieną laiko kambary.

VOLTORĖ. Matyt, melas atskleistas.

LEONĖ. Kieno melas. Aš tau ausis nukaposiu!

TEISĖJAS. Leone, aš jus paskutinį sykį įspėju. Jūs nesiliaujat įžeidinėję liudininkų ir negerbiat jo didenybės tribunolo, be to, jūs liekat vienas su savo kaltinimais. Jei nebent tėvas jus palaikytų.

VOLTORĖ. Jo tėvas? Tėvas, kurį jis norėjo nužudyti? Jūsų parodymas policininke.

VADAS. Taip, jie puolė jį, kaip belzebubas išsigandusią vėlę.

LEONĖ. Nes jis atnešė popierių, tikrą niekšybės dokumentą. Štai, jei manim netikit, paskaitykit. Ar yra kada nors gyvenus šios saulės šviesoje piktesnė bjaurybė: iš manęs išplėšėt palikimą to šlykštaus rytų bastūno naudai?

MOSKA. Eikit.

KORBAČIJO. A, prašau leisti... Yra viena klaida... Mažas popieriukas be jokios reikšmės. Aš žinojau, kad mano draugas jau kovoja su mirtimi. Aš pagalvojau, reikia jį kaip nors atgaivinti, suteikti vilties, įskiepyti tikėjimą, kad ilgiau už mane gyvens... Kilnus pasiaukojimo melas. Pagelbėti mirštančiajam.

MOSKA. Ir dėl to, ponas teisėjau, aš turiu apkaltinti save. Leonė mane baisiai įžeidė... pagal savo paprotį išpildamas ant manęs visą krioklį pamazgų. Aš norėjau pasidžiaugti jo fizionomija, kurią jis parodys netekęs paveldėjimo. Apskritai visa ši testamentą istorija buvo grynas juokas.

LEONĖ. Juokas? Tai Kolombos užpuolimas irgi buvo juokas?

(Tarnai įneša Volponę)

VOLTORĖ. Štai, ekscelencija, tasai pasikėsintojas, satyras. Pažvelkite į šias užgesusias, jau apimtas mirties akis, į tą suvytusią ranką, tą išblyškusį veidą. Kur tas jo gašlumas, paleistuvingasis įkarštis? O, mano drauge, mano vargše kilnūs drauge, tu jau kovoji su mirtimi, o mes dar turim kovoti dėl tavo garbės. Kaip gaila, kad tu nebeturi jėgų ištarti žodžiui, idant sugédintumei savo šmeižėją. Tu guli bejėgis...

LEONĖ. Bejėgis?... Aš jūs ekscelencija leisit, kad aš pačiupinėjęs su šiuo durklu atgaivinčiau. Jūs pamatysit, jis šokinės, kaip Sibiro lokys. Tai bus stebuklingas vaistas... Aš užtikrinu... Leiskit pabandyti.

KANINA. Pagalbos! Jis jį nužudys!

TEISĖJAS. Sustok, Leone! Paslėpk ginklą! Čia jums ne skerdykla!

VOLTORĖ. Dar liko neišklaustas vienas liudininkas, Kanina. Nebijokit panele.

KANINA. Man gėda kalbėti prie vyrų.

VOLTORĖ. Ar Volponė kada nors mėgino jus prievartauti?

LEONĖ. Prievartauti?

KANINA. Volponė su manim visuomet elgėsi kaip su seserimi. Galiu prisiekti, kad jis prie manęs niekuomet nelindo su tokiu noru apie kurį jūs galvojate.

LEONĖ. Ar tu gali prisiekti, jog tebesi nekalta?

VOLTORĖ. Aš visų klausiu, ar yra čia bent vienas asmuo, kuris Volponę laikytu negarbingu žmogumi?

MOSKA. Tai geriausias mano ponas.

KORBAČIJO. Puikus draugas. Gražiausiai sugyvenamas.

KORVINAS. Tikrai mielas žmogus...

KANINA. Jei aš jo netenku, visko netenku!

LEONÉ. Didžiausias melas!

VOLTORÉ. Matot, visi šmeižtai virsta dulkėm. Leiskit man, ekscelencija jūsų maldauti greit nuspręsti. Jo pulsas silpsta. Veidas ledėja. Sprendimo, sprendimo! Gražinkit jam garbę, kol jis dar amžinai nenustoję alsavęs!

TEISÉJAS. Tribunolas, remdamasis tuo, kad Volponę rytietį tekaltina vienas asmuo, prieštaraujant visiems kitiems liudininkams, kad be kita ko, suinteresuotoji ponja nesiskundžia jokia negarbingu Volponės kėsinimusi, kad ponios vyras nemeta kaltinamajam jokio įtarimo šešėlio ir, kad be to, kaltinamasis dėl silpnos sveikatos jokio pasikėsinimo nebūtų įstengęs padaryti ir, kad pagaliau visi liudininkai vienu balsu ir, net kaltintojo tikras tėvas, reiškia kaltinamajam didžiausią pagarbą, – nusprendė bylą panaikinti. O jūs, pone kapitone, įspėju, daugiau į tribunolą nesikreipti su tokiais nerimtais garbingų asmenų kaltinimais, už ką, pagal įstatymus, jūs turėtumėt atsakyti.

LEONÉ. Bjauru, siaubingai bjauru! Tai ką, aš melavau, aš, jūrų kapitonas? Ir atsirado teisėjas, kuris teisina tą sukčių niekšų gaują, su kuria, mes jūrininkai, būtumėm bematant apsidirbę papuošdami juos kanapiniais kaklaraiščiais. Ir visa tai dėl to, kad jūrų kapitonas, kuris žudosi tarnaudamas valstybei, neturi pinigų ir, kad Venecijos gėdai, papirko Venecijos teisėjus.

VOLTORÉ. Papirko? Ekscelencija, jis jus kaltina...

TEISÉJAS. Girdėjau. Sulaikykite tą žmogų! Jis bus teisiamas už klaidingą liudijimą, liudininkų įžeidimą, ir išplūdimą tribunolo.

LEONÉ. Ir aš gyniau visą tą gyvatyną nuo turkų? Tegul ant jūsų krenta maras, raudonas gaidys ant jūsų stogo, janičarai ant jūsų pečių...

TEISÉJAS. Vežkit ligonį namo, tik atsargiai, aš tikiu, kad tas visas sujudimas nepasunkino jo sveikatos. Teismas baigtas.

MOSKA. Mano gerasis pone. Jums garbė gražinta. Dabar jį reikia greit išgydyti.

VOLTORÉ. Tai netikėtas jūsų ir truputį mano triumfas. Aš niekuomet neturėjau tiek įkvėpimo, kaip šiandien.

KANINA. Mano vyre, mažą žvilgsnį savo žmonelei.

KORBAČIJO. Gerasis drauge, mielasis Volpone, aš čia prie jūsų, aš jūsų neapleidau.

KORVINAS. Aš manau, kad jūs puikiai matot, ką aš jums padariau.

VOLPONÉ. Dėkui... Dėkui... Ašaros... Man ašaros rieda...

Tamsa

Uždanga

PENKTAS VEIKSMAS

Pirmojo veiksmo dekoracijos

MOSKA. Matot, pone Volpone, kaip puikiai išsisukot. Man rodos, kad tai tikras triumfas. Pirma reikia vyno išgerti. Man liežuvis degte dega nuo melo. Gerai. Ką jūs ten veikiat? Ant kojų, ant kojų! Dabar mes sugiedosim – Te Deum liaudamus – dviem balsais ir paskui suorganizuosim mažą dukatų šokį.

VOLPONĖ. Aš negaliu... aš pavargau...

MOSKA. Durys gerai uždarytos. Baikit tą savo komediją. Liaukitės agoniškai dūsavęs.

VOLPONĖ. Aš visai nevaidinu jokios komedijos. Tavo vaistai ir siurbėlės mane visai sugurino. Be to, aš labai išsigandau, kai Leonė puolė su durklu. O, kaip aš išsigandau! Niekuomet nebūčiau tikėjęs, kad baimė yra tokia nemaloni.

MOSKA. Bet jūs puikiai apsimetėt mirštančiu.

VOLPONĖ. Baimė... Baisus pergyvenimas. Daug baisėnis už skurdą.

MOSKA. Užteks apie tai galvoti. Jūs jau gavote oficialų garbingo žmogaus diplomą.

VOLPONĖ. Tiesa, jis tai pasakė. Aš norėčiau, kad jie raštu paliudytų. Būtų labai malonu retkarčiais mesti akį į tokį pažymėjimą.

MOSKA. Apskritai visi puikiai pasirodė. Leonė buvo sveikintinai kvailas, o mūsų trys gynėjai – nepaprastai uolūs.

VOLPONĖ. Šiukšlės! Banditai!

MOSKA. Kaip tai. Jūs vis dar juos niekinat, net po to, kai jie jus išgelbėjo?

VOLPONĖ. Tas jų žemumas mane verčia vemti. Jeigu jie būtų žmonės, argi jie nebūtų pasinaudoję tokia proga visai sumurkdyti mane į balą, užuot traukus iš jos?

MOSKA. Jūs esat baisiai keistas. Ir man rodos, kad dar vaistai tebevarsto jūsų vidurius. Dar išgerkit.

VOLPONĖ. Taip, dar vieną. Jau geriau, pradedu atsigauti. Aš vėl Volponė. Aš vėl turtingas žmogus, ir, be to, garbingas.

MOSKA. Man neramu dėl vieno dalyko, jūsų tolimesni santykiai su paveldėtojais. Ypač man atrodo, kad Voltorė nepatenkintas pažadais.

VOLPONĖ. Jis iš jų ir gyvena. Tai jo kasdieninė duona. Aš jos jam atriekiu didelėm riekėm.

MOSKA. Ehe! Jūs jam davėt iškilmingą pažadą: pusė viso turto dar jums gyvam esant. Tai aišku.

VOLPONĖ. Aš nieko nepažadėjau. Mano baimė pažadėjo. O aš visai nieko nežinau.

MOSKA. Gerai. Jūs pamatysit, kad jis ir anie du ateis. Kaip ten bebūtų, bet man darosi nebeįkandama. Aš daugiau nebesikišiu.

VOLPONĖ. Man atėjo nauja mintis. Jei aš kiekvienam padaryčiau po testamentą, tikrą ir formalų ir įteikčiau, liepdamas saugoti ir prisaikdinčiau tylėti, niekam neprasitarti? Ar tu manai, kad jie visi išsaugotų paslaptį?

MOSKA. Galimas dalykas, jei sugebėsit įtikinti. Ir aišku, kurį laiką jūs būsit ramus.

VOLPONĖ. Aš mokėsiu apsisukti. Kai jie pajus savo rankose turį popierius, jų karštis truputį atslūgs. Jie nereikalaus, kad aš tučtuojau mirčiau. Ir netrukus jie pamatys po truputį Volponę atsigavusią, atgaunant kvapą, ir veido spalvą, pradedantį vaikščioti po kambarį, net iškišantį nosį laukan. Ochoo, aš iš anksto jaučiu malonumą.

MOSKA. Bet neužmirškite, kad visi žmonės miršta, jei jus kas ištikty, jie paveldėtų jūsų turta.

VOLPONĖ. Taip, bet visi kartu? Visi visuotini paveldėtojai. Štai kas juokinga! Tu įsivaizduoji juos visus tris kartus atkleidžiančius savo popierius ir vieną už kitą garsiau šaukiančius – aš, sakau, kad aš! Dieviškas spektaklis!

MOSKA. Kuriuo jūs nepasidžiaugsite. Karsto antvožė skylių nebus.

VOLPONĖ. Tikrai. Jei to netektų matyti, daug malonumo nustočiau. Nebūčiau galutinai baigęs savo šedevro. O, kad tas vynas mane įkvėptų. Klausyk, Moska, ką tu apie tai pasakysi... Įteikęs jiems tuos tris testamentus aš padarau tavo vardu dar vieną, kuriuo panaikinu anuos tris.

MOSKA. Mano vardu?

VOLPONĖ. Nesidžiauk... Tokios pat vertės kaip ir anie... bet dar paklausyk: kai visa bus paruošta, tu išsiysi tarnus, visur ištrimituosi, kad aš jau miriau. Trys paveldėtojai atbėga. Aš esu čia, už užuolaidų, tu jiems su testamentais rankose leidi ginčytis, grasinti, pagaliau šlykščiausiai kolytis, net muštis, pagaliau tu ramiai ištrauki savąjį testamentą, jiems perskaitai... Ir mes pamatysim puikiausią seilių nuvarvėjimą, kokį galima tiks svajoti.

MOSKA. Jie mane suplėšys į skiauteles.

VOLPONĖ. Jei tik pastebėsiu, kad tau pavojus, tuoj iššoksiu iš savo skylės ir visus išmesiu gatvėn. Stebuklinga! Nepaprasta! Tai didžiausias aistros patenkinimas.

MOSKA. Iš tikrųjų neblogai. Mes kurią dieną apsvarstysim. Pažymėsiu kalendoriuje.

VOLPONĖ. Kurią dieną? Ne, dabar. Tučtuojau.

MOSKA. Kokia beprotybė. Tik ką išsinėrėt iš pikčiausios avantiūros. Pabūkit valandėlę ramiai. Aš daugiau nesikišu.

VOLPONĖ. Tu mane erzini. Ir kam čia ieškoti tiek komplikacijų? Štai tas garsusis testamentas su tuščia vieta pavardei. Žinai, aš užrašau tavo pavardę – savo draugui, brangiam venecijiečiui Moskai. To užtenka. Tik betruksta mane paguldyti ant katafalko, o tau nubėgti ir paskelbti, kad aš miriau. Visa kita savaime pasidarys.

MOSKA. Išdaiga puiki. Jūs galėsit ją tęsti ir be manęs.

VOLPONĖ. O ne. Be tavęs aš negaliu. Tu puikiai tai žinai. Ne.

MOSKA. Ne, gaila. Man pakanka. Tai ne mano amatas, aš neturiu jokio pašaukimo eiti į kartuves. Aš pas jus atėjau kaip parazitas. Geras maistas, moterys, linksmos kalbos, įdomūs prasimanymai – štai mano tikslas. Vyno kiek norit... bet tulžies nesu didelis mėgėjas. Piktas niekšiškumas manęs ilgai nedomina. Ir man rodos, kad tai kenksminga. Ką tik tai teisme aš buvau pajutęs šaltą skersvėjų ant sprando. Buvau laimingas, kad skersvėjo vietoj, nebuvo virvė. Aš daugiau neberizikuosiu.

VOLPONĖ. Tu nesugadinai mano puikiausio išradimo?

MOSKA. Gaila.

VOLPONĖ. Ką, tu atsisakai? Ar tu užmiršti, kad aš tave ištraukiau iš kalėjimo už du šimtus sekinių, kuriuos tu buvai įsiskolinęs, aš dar tebeturiu kvitą. Ir jei man patiks, aš tave ten atgal nugrūsiu. Moska, būk atsargus, per daug neišnaudok mano gerumo. Aš užmerksiu akis prieš įtartinus tavo maneversus... Taip pavyzdžiui, su Leone... Gerai pažiūrėk kvitą...

MOSKA. Ko iš manęs reikalaujat už jį?

VOLPONĖ. Kad padėtum man padaryti tai, ką sakau. Tik pradžioj. Paskui tu būsi laisvas. Užteks svyravimų. Aš šaukiu tarnus. Štai tavo kvitas.

(Ibėga tarnai)

MOSKA. Bėkit pas poną... pas poną Voltorę ir pas poną Korbačijo ir Korviną, jiems pasakykit, kad mūsų pono siela jau atsisveikino su kūnu, ir kad netrukus... bėkit greit... greit...

VOLPONĖ. Kodėl tu nepasakei, kad aš jau miriau?

MOSKA. Aš dar norėjau duoti jums laiko apsigalvoti, dar kartą jus įspėju: žaidimas jums gali brangiai atsieiti.

VOLPONĖ. Tegul atsieina kiek tik nori. Aš patyriau daug malonumų. Sėsk čia prie stalo ir pasiimk inventoriaus sąrašą. Aš norėčiau, kad tu juos priimtum šioj pozoj. Ir juo labiau jis nervinasi, juo tu būk ramesnis. Varvink jiems lašą po lašo, lašelį po lašelio, kaip deginamąjį aliejų... arba, kaip verdančius taukus ant kepančios paukštienos. Jei tu man juos gerai įsiutinsi dar gausi penkiasdešimt sekinių... ir paskui galėsi eiti su visais devyniais velniais.

MOSKA. Su velniais? Dėkoju. Tai man nieko nepakeis.

(Ibėga Voltorė)

VOLPONĖ. Jau girdžiu kažką įeinant. Į vietas!

MOSKA. Septyni ispanų kilimai.

VOLTORĖ. Jau mirė?

MOSKA. Vienas parfyro paveikslas. Du marmuriniai bufetai.

VOLTORĖ. Jau mirė? Mano brangusis, mano mielas Moska, jau mirė?

MOSKA. Matot, jūsų šviesybe. Baigiu surašyti inventorių.

VOLTORĖ. Duok čia tuoju testamentą.

MOSKA. Jis baigtas. Keturi aukso kaušai ir šeši pjaustyto aukso kandeliabrai. *(Ieina Korvinas su Kolomba).*

KORVINAS. Jau ta varna čia. Ten, kur šmėžuoja jo juodasis apsiaustas, lavonas nebetoli. Aišku, kad matė.

KOLOMBA. Vargšas ponas Volponė! Jis taip neseniai buvo dar toks stiprus.

MOSKA. Dvi sunkios uždarytos ir užantspauduotos dėžės.

KORVINAS. Be abejonės, jūs kaip notaras, esat pakviestas atidaryti testamentą.

VOLTORĖ. Jūs pamatysit. Norit pabūt liudininku.

KORVINAS. Tik liudininku? Puikiai juokaujat?

(Jeina Korbačijo)

KORBAČIJO. Man ten, žemai pasakė, – jau mirė. Cha, cha! Aš tuoj supratau, kad jis nebesikels... Tai puikiai skamba... Taip švariai skamba. Cha... cha... cha... Puikiausia muzika, daug gražesnė negu bažnyčioje.

KORVINAS. Štai jau ir jūs! Derėt ir pirkt atėjot?

KORBAČIJO. Aš nieko neperku... Nėra reikalo... Bet kur testamentas? Skaitykit testamentą.

KORVINAS. Jūs gerai atverkit ausis, kad viską išgirstumėt... Mūsų pavardės labai panašios: Korvinas ir Korbačijo. Bet perskaitykit, jo malonybe, jo paskutinę valią.

VOLTORĖ. Kad išvengtume nesusipratimų ir kritikos, tiksliai aptarkim jo teisėtumą. Testamentas turi būti atidarytas tribunolo, teisėjo akivaizdoje.

MOSKA. Tribunolo – teisėjo? Kodėl? Kam tie formalumai? Mes jam testamentą nusiūsim vėliau.

VOLTORĖ. Tai nebus teisėta. Eikit pakvieskit budintį teisėją, pasakykit, kad notaras reikalauja. Būtinai turi būti teisėta, tiktai teisėta.

MOSKA. Teisėją? Čia pakvies teisėją? Bet tai visai nereikalinga. Yra du liudininkai, du garbingi venecijiečiai.

KORVINAS. Ne, aš griežtai palaikau notaro mintį. Teisėtumas, griežtas teisėtumas.

KORBAČIJO. Žinoma, aš pritariu.

MOSKA. Oho! Jau nebegerai. Toji sriuba jau man per karšta. Aš savo dalį palieku jums, ponas Volpone.

VOLTORĖ. Ei, kur tu eini, Moska?

MOSKA. Rūsijoje yra daug įvairių dėžių ir dėželių, aš noriu pažiūrėti, ar jos gerai uždarytos.

VOLTORĖ. Vėliau, vėliau. Niekam nevalia išeiti iš kambario. Tai būtų įstatymų laužymas.

KORBAČIJO. Teisėtumas. Griežtas teisėtumas.

MOSKA. Po velnių.

(Jeina Kanina)

KANINA. Moska, mano vaikelį, jis mirė? Tikrai? O, ką aš dabar veiksiu? Bet ar tu tikras, kad jis mirė, visiškai mirė?

MOSKA. Baisu. Bet man taip rodos.

KANINA. Visiškai mirė? Sakyk... Gal dar jį galima penkias minutes atgaivinti nors iki atves kunigą ir mus sutuoks. Gal dar jis visiškai nesustingo, kartais manai, kad turi reikalą su lavonu, o pasirodo, apsirinki. Aš pati noriu įsitikinti. Aš vyrus pažįstu. Galiu pasakyti, kurie mirę, o kurie dar gyvi.

KORBAČIJO. Visai teisingai, yra netikrų mirimų. Tik atrodo, kad mirę... Reikėtų geriau pažiūrėti... Pirma reikia būti tikriems, šimtą procentų tikriems.

MOSKA. Tik pažvelkit ir įsitikinkit. Matot, visai negyvas ir sustingęs.

KORBAČIJO. Galima apsirikti. Reikia paimti žvakę ir pasvilinti letenas.

KORVINAS. Tai ne visai geras būdas. Geriau būtų bakstelėti peiliu į širdį. Jeigu negyvas, jokio skausmo nepajus. O jei dar gyvas, tai jam patarnaus. Aš dėl visa ko pabandyčiau.

MOSKA. Oi, ne. Koks būtų velionio išniekinimas. Pagerbkite lavoną.

VOLTORĖ. Žinoma, niekuomet nedera liesti lavono, kol neatvyko įstatymų atstovas. Pirma įstatymas, tiek mirusiems, tiek gimusiems.

TEISĖJAS. Aš tik ką sužinojau apie nelaimingojo Volponės mirtį. Norėčiau tikėti, kad tie neužtarnauti pergyvenimai neturėjo lemiamos reikšmės. Jeigu ne, tai Leonės atsakingumas būtų daug didesnis.

VOLTORĖ. Man rodo, bus geriau, jei jūs tai padarysit, kad išvengtume tolesnių ginčų.

TEISĖJAS. Gerai. Tegul bus taip. Duokit jį čia. Čia yra keturi Venecijos miestelėnai. Ar kalbamojo Volponės mirtis gali būti šių keturių žmonių paliudyta?

VOLTORĖ. Visi vienbalsiai konstatavo... Tai atleidžia nuo pareigos kviešti gydytoją.

TEISĖJAS. Pripažįstat, kad šis testamentas yra užantspauduotas Volponės antspaudu?

VOLTORĖ. Moska, ar pripažįsti, kad šis antspaudas yra tavo pono?

MOSKA. Taip, taip. Aš tikiu. Aš nesu tokių dalykų ekspertas... Bet aš tikiu. O, kad aš dabar būčiau Paduvoj...

VOLTORĖ. Aš, notaras Voltorė, pripažįstu, kad šis testamentas yra surašytas mano ranka pačiam velioniui diktuojant mirties patalę. Tikrai pagal velionio valią, paveldėtojo pavardei buvo palikta tuščia vieta. Jūs jį rasite parašytą velionio ranka.

TEISĖJAS. Niekas neprieštarauja: tai aš laušiu antspaudą... ir skaitau... „Aš, žemiau pasirašęs Volponė, anksčiau buvęs Smirnos pirklys, rytielis, neturįs nei žmonos, nei vaikų, veikdamas laisvai ir sveiku protu, nežiūrėdamas ligos, kuri mane kankino ištikus mėnesius, palieku savo turtus, kaip pažymėta šiame testamente, kurį ras pasirašytą mano ranka ir mano antspaudu užantspauduotą. Dekodamas už tikrą draugiškumą, nenugalimą prisirišimą, pasiaukojimą ir meilės pareiškimą...

KORVINAS. Tu girdi?...

KORBAČIJO. O, o.

TEISĖJAS. Ir išvermę man reiškiant tą negirdėtą pasiaukojimą...

KORVINAS. Neregėtą.

VOLTORĖ. Tylos, prašau.

TEISĖJAS. ...Tokia forma, kuri yra jo verta, aš pažymiu visuotiniu paveldėtoju, be išimties ir pataisų mano turtų savininku savo mylimą draugą venecijietį Moską.

VOLTORĖ. Moską. Ką tai reiškia?

KORVINAS. Moską, tą velnio kaušą?

KORBAČIJO. Moską?

KANINA. Moską? O, labai gerai. Eikš, pabučiuosiu, tu mano malonus, brangus žmogiūkšti.

TEISĖJAS. Prašau tylos... „Savo kitiems brangiems draugams, kurie man taip daugeliu atvejų parodė didelio prisirišimo...

KORVINAS. A, vis dėlto.

TEISĖJAS. ...palieku savo tikrai nuoširdaus dėkingumo užtikrinimą ir prašau jus mane minėti savo atsidūsėjimuose. Surašytas Venecijoje ir pasirašytas mano paties ranka. Taškas. Volponė. Taškas.

VOLTORĖ. Netikras! Moska sufalsifikavo testamentą.

KORBAČIJO. Netikras! Du falsifikatoriai – Moska ir anas. Aš noriu atgauti savo dvidešimt tūkstančių sekinių.

KORVINAS. Kokia niekšybė! Popierius yra padirbtas, netikras, suklastotas. Jis neturi jokios reikšmės.

VOLTORĖ. Nieko nevertas, žinoma. Aš keliu protestą.

TEISĖJAS. Aš nesuprantu. Jūs visi ką tik testamentą pripažinot autentišku. Jūsų ranka surašytas.

VOLTORĖ. Paveldėtojas yra suklastotas.

KORVINAS. Taip, suklastotas. Ekscelencija, prisiekiu dangumi ir pats savimi – vakar ir dar šiandien Volponė pareiškė, kad aš būsiu vienintelis paveldėtojas.

KORBAČIJO. Ne, ne! Šį rytą jis sakė, kad aš.

TEISĖJAS. Abiem tas pats pažadas? Ar jūs esat tikri? Ar katras neklystat?

VOLTORĖ. Jie ir vienas, ir antras klysta.

TEISĖJAS. Greičiausiai.

VOLTORĖ. Man buvo pažadėtas visas palikimas, man vienam!

KORBAČIJO. Melas! Man taip pat! Turėjo būt padalinta tarp mudviejų.

TEISĖJAS. Ponai, man liūdna jums prieštarauti, bet aš čia esu pakviestas oficialiai užtvirtinti velionio pareišką valią, kokia ji bebūtų. Daugiau niekas neturi reikšmės. Pone notare, aš esu labai nustebintas, kad ir jūs reiškiate pretenzijų į palikimą. Rodos, dar nėra buvę tokio papročio, kad notaras paveldėtų savo klientų palikimą.

VOLTORĖ. Jis man nebuvo joks klientas. Aš buvau jo geriausias draugas.

KORBAČIJO. Aš, aš! „Mano gerasis drauge, mano geriausias drauge“ – jis man sakydavo.

KORVINAS. Jo geriausias draugas?!... Kas gi juo rūpinosi, jeigu ne aš? Kas gi nuolat jam davinėjo dovanas?

KORBAČIJO. Jos turėjo būti gražios, tos dovanos. Plikio dovanos. Aš tai jam daviau aukso. Keturiolika šimtų sekinių. Paskui tūkstančio sekinių vertės žiedą...

KORVINAS. Ką tai reiškia jums, tokiam turtingam, šimtinių procentų lupikui. Aš jam sukišau tūkstančius sekinių ir sidabrinius indus, kitaip sakant, visa ką turėjau... Jūs tai ne iš draugiškumo.

KORBAČIJO. Ne iš draugiškumo? Netiesa! Jis meluoja! Ne iš draugiškumo?! Aš jam užrašiau visą savo palikimą. Aš apiplėšiau dėl jo savo sūnų.

KORVINAS. O aš jam atitečiau savo žmoną, tu girdi, savo žmoną, kad išgytų.

TEISĖJAS. Aha, palaukit. Aš girdžiu dalykų, kurie mane stebina ir kurie kai ką nušviečia. Tai, ką jūs vienas ir kitas iškėlėt, labai panašu į Leonės kaltinimus. Vadinas, teismas buvo apgautas. Eikit greit paleiskit kapitoną Leonę nuo stulpo. Atveskit jį čia. Tai baisus tribunolo įžeidimas! Tokį sprendimą saktu būdu traukte ištraukti. Nekaltas drąsus karys prie stulpo. Tie, kurie tai sukombinavo, man atsakys.

VOLTORĖ. Leiskit paaiškinti, ekscelencija, kad visų kalčiausias yra pats ekscelencija. Jis mums visiems melavo. Savo melais jis išvedė iš pusiausvyros visus šiuos padorius žmones.

KORVINAS. Tikrai. Niekšingiausias iš visų niekšų. Jam neužteko mano pinigų, jis šoko ant mano žmonos. Jis mane apiplėšė, kaip pakelės plėšikas. Dėl jo aš, prisiekiu, jūsų ekscelencija, štai plikas, kaip kiaušinis.

KORBAČIJO. Mane jis taip pat apiplėšė. Kiekvieną savaitę kišau pinigus, dovanas... O kiek tokių buvo kaip mes?... Tik aš turėjau dvidešimt tūkstančių sekinių įrodymą. Savo akimis mačiau.

TEISĖJAS. Visiškai sutinku, kad Volponė buvo sukčius. Iš visų jo aukų, man tegaila Leonės, o jūs visi gavot tai, ką užsitarnavot. Tai jūsų dvasios suniekšėjimas jį padarė jūsų viešpačiu, bet Leonę ir mus, tribunolą, taip apsukti. Įsukti mus į tokią neteisybę... nekalbant jau apie tos nelaimingos moters garbę... Jus galite tikėti, kad mirtis tam rytiečiui padarė didelę paslaugą: išgelbėjo nuo kartuvių. Tačiau jis nuo jų neištrūks. Jūs turėsit atgabenti jo lavoną ir pakabinti kartuvėse. Venecijos gyventojai pamatys, kaip sukčiai čia baigia savo dienas.

KORVINAS. Taip, gerai. Aš pasižadu pašokt prie jo lavono.

KORBAČIJO. Bet mano pinigai, ekscelencija? Mano tūkstantis keturi šimtai sekinių?

VOLTORĖ. Tokiu atveju mes anuliuosim testamentą?

TEISĖJAS. Kodėl?

VOLTORĖ. Pasmerktojo testamentas yra bevertis.

TEISĖJAS. Testamentas buvo padarytas prieš jo pasmerkimą, tuo būdu jis yra teisėtas. Jei bent jūs įrodytumėt, jog jis nėra autentiškas, arba, jei kas jame yra įtartino, tuo atveju, Volponės, neturinčio giminių, palikimas atitektų vargšams.

VOLTORĖ. Vargšams?

KORBAČIJO. Vargšams?

KORVINAS. Vargšams?

KORBAČIJO. Vargšų yra tiek daug, jog tais pinigais jų neužkiši. Jie vis vien liks vargšai. Aš pirma noriu, kad man būtų gražinta tūkstantis keturi šimtai sekinių ir žiedas.

VOLTORĖ. Jau geriau vargšams, negu Moskai.

KORVINAS. Taip, jei reikia, geriau šunims.

TEISĖJAS. Kol bus nuspręstas rimtas skundas, kurio tribunolas be rimtų įrodymų nepriims, Moska, Venecijos miestelėnas, lieka vieninteliu, įstatymų pripažintu, paveldėtoju.

MOSKA. Aš jūsų ekscelencija man leistų porą mažų žodelių? Aš būčiau neišauklėtas, jei blogai kalbėčiau apie Volponę, nes jis buvo mano šeimnininkas, o be to, jau miręs. Aš turiu pripažinti, kad jam stigo įgimto gerumo. Jis pasaulyje tetroško dviejų dalykų – matyti kenčiant kitą, ir gėrėtis, kaip kitas save suniekina. Jis stengėsi įgyti šiuos du malonumus vienu kartu. Aš buvau priverstas jam tarnauti prieš savo valią, bet aš jį malšindavau, prilaikydavau kiek galėdamas. Aš ne sykį visus jo šėtoniškus prasimanymus stengiausi sutrukdyti, arba bent sušvelninti. Štai, ką ne visi žmonės žino. Bet dar paklauskite, ekscelencija. Prieš mirtį jis mane pasikvietė prie lovos. Jis man pasakė: „Moska, mane sąžinė graužia, aš apgaudinėjau ir niekinau žmones, kurie, vis dėlto, buvo mano draugai. Aš juos nuskriaudžiau. Aš tave pasirinkau paveldėtoju dėl to, kad tu, šiaip ar taip, man tarnavai su

mažesniu apskaičiavimu, nes tik tu vienas nesikėsina į mano palikimą, bet reikės mano klaidas pataisyti. Visa, ką iš vienu ar kitų pagrobiau. Tu jiems grąžinsi, Moska, sako, aš pasitikiu tavo taurumu“. Štai ką jis man pasakė prieš pat mirtį.

TEISĖJAS. Ir jūs esat pasiruošęs tai įvykdyti?

MOSKA. Taip, ekscelencija, ir visiškai. Už visas skriaudas, kurios buvo padarytos ponams Voltorei, Korbačijo, Korvinui ir kitiems atlyginu, jei paveldžiu. Grąžinsiu dovanas, brangenybes. Aš atlyginsiu ir kapitonui Leonei, jei tik paveldėsiu. Per jūsų rankas, ekscelencija, aš įteikiu trūkstantį sekinių vargšams. Užpirksiu mišias visose Venecijos bažnyčiose už Volponės vėlę, jei tik paveldėsiu. Man dar ir taip pakankamai liks.

TEISĖJAS. Jūs esat puikus jaunuolis, Moska.

KORBAČIJO. Visą sumą su procentais ir žiedą?

MOSKA. Žinoma. Ir Kolombai duosiu išsirinkti žiedą.

KORVINAS. Aš irgi atgausiu savo pinigus?

MOSKA. Karališkai. Daugiau kaip karališkai. Visa pažadu ekscelencijos teisėjo akivaizdoje, žinoma, jei aš esu Volponės turtų paveldėtojas.

KORVINAS. Niekas to neginčija.

KORBAČIJO. Mes visi čia susirinkusieji pareiškiame, kad testamentas yra geras ir teisėtas.

VOLTORĖ. Jūs pažadat man viską grąžinti?

MOSKA. Dvigubai, jums leidus, reikšdamas ypatingą pagarbą.

VOLTORĖ. Tai aš nebeturiu nieko prikišti. Vadinas, viskas tvarkoje.

TEISĖJAS. Tai niekas neprieštarauja Volponės testamentu įsiteisėjimui?

VOLTORĖ. Niekas, ekscelencija.

TEISĖJAS. Jūs padėsit savo testamentą tribunole, kad formaliai teismas jį patvirtintų. Ir geriau naudokite turtus už velionį.

MOSKA. Mažas prašymas, maloningas pone, aš jus prašau atleisti mirusį nuo kartuvių gėdos. Leiskit man jo lavoną niekam nežinant įmesti į kanalą.

TEISĖJAS. Tu esi gera siela. Akmuo prie kaklo, vietoj kartuvių kilpos, palengvinimas nedidelis, bet tegul jį įmeta į giliausią ir tolimiausią vietą, kad tas rytiečio lavonas neterštų Venecijos vandenų.

KANINA. Bet, mielasai, tu mane pamiršti?

MOSKA. Aš tau nupirksiu vyrą. Aš pažįstu vieną smaližių. Jis yra ispanas, turi ilgą pavardę, kaip didysis kanalas, septynis vardus ir devynias šeimos pavardes. Aš tau jį užfundysiu, ir tavo vaikas bus ne tik teisėtas, bet ir kilmingas.

KANINA. Bajoras? Grafas? Baronas? O gal markizas? Pasakyk, mielasis Moska. O, kaip bus gerai! Tu tikras meilė!

(Ibėga Leonė)

LEONĖ. Kur tas banditas? Aš jį tuoj nudobsiu! Aš išstampysiu jo žarnas!

TEISĖJAS. Jūs pavėlavot, Leone. Dievas už jus anksčiau atkeršijo. Paslėpkit ginklą. Volponė jau mirė.

LEONĖ. Ach! Tai duokit jo lavoną. Aš noriu jį apspjaudyti. Išrėžti jam kaktoj kryžių.

TEISĖJAS. Nusiramink, Leone.

LEONĖ. Man nusiraminti? Kai mane vilko per visą miestą, kaip kokį žmogžudį ir pririšo prie stulpo... musės, uodai, saulė... ne... O, kaip aš iškankintas... Duokit gerti.

MOSKA. Pailsėk, Leone, pailsėk. Aš liepsiu tau paruošti šiltą maudyklę ir lovą. Aš tave pažadinsiu iškilmingų pakasynų pietų.

LEONĖ. Ach, tu vėl čia! Rupūžgalvi! Aš su tavim vėliau apsidirbsiu. O, kaip aš pavargęs. Taip, pirma turiu pailsėti.

MOSKA. Kanina, padėk. Nuvesk jį ten. O dabar garbingi ponai, leiskite man jus pakviesti į a. a. laidotuvių iškilmes. Užtikrinu, kad jos nebus liūdnos. Vynui ir valgiams aš turiu ypatingą skonį. Atsiveskit keletą artimų draugų, man tai padarysit didelį malonumą. Bus graži muzika ir, tikiuosi, šaunių moterų. Ačiū dievui aš paveldėjau Volponės pinigus, bet ne jo tulžį. Tiems, kurie pasisakys mano draugais, bus patikėta ir sudaušim taures. Aš pats buvau smaližius. Aš suprantu kai kuriuos gyvenimo sunkumus ir nereikalauju, kad jausmai būtų visiškai gryni. Taip, kai kurie galėjo skųstis manimi, kai aš buvau vargšas, bet aš turiu daug duomenų pasidaryti pakenčiamu turtuoliu.

TEISĖJAS. Aš manau, kad Volponė geriausiai padarė jus išrinkęs savo turtų paveldėtoju.

VOLTORĖ. Ir kad jo mirtis buvo pirmas geras darbas.

KORVINAS. Amen. Jūs Moska esat drąsus vaikinai ir aš visuomet gailėjau, kad tarnaujat tokiam sukčiui.

KORBAČIJO. Taip, taurus vaikinai. Aš tai visuomet sakydavau.

VOLTORĖ. Jūs galite patikėti mano nuoširdžiausiu draugiškumu.

MOSKA. Dėkoju. Aš kaip tik apie tokį draugiškumą norėjau kalbėti. Ir tikiu, kad mes sutiksim. Šypsokitės man ir mes būsim vienos nuomonės. Tik tegul dievas saugo mane nuo jūsų patarnavimų. O kas bus mano paveldėtoju, tokio klausimo nėra ir niekada nebus; aš manau mirti labai senas ir iki to laiko viską suvalgysiu. Kad tikrai taip pasiekčiau, pradėsiu nuo šio vakaro ir tikiu, kad man padėsit.

(Visi išeina)

VOLPONĖ. Tu neįsivaizduok, kad visa taip ir bus.

MOSKA. O! Kas čia?

VOLPONĖ. Ketvirtį valandos tu džiaugeisi savo įsivaizduotais turtais, dabar, mano bernužėli, išsipagiriok.

MOSKA. Jus pamačius mane perbėga keistas šiuropas. Jūs baisiai panašus į velionį Volponę, tarp mūsų kalbant, tą siaubingą žmogų, bet aš nesuprantu, ką jūs veikiate mano namuose?

VOLPONĖ. Tavo namuose? Juokdarys. Aš perdėtų juokų nemėgstu.

MOSKA. Aš jus užtikrinu, kad jūs esat mano namuose. Visa kas čia yra priklauso man.

VOLPONĖ. Argi tu esi toks sukvailėjęs, jog tikiesi juos pasilaikyti.

MOSKA. Pasilaikyt? Gal ir ne. Aš labai blogas konservatorius... Greičiau eikvotojas. O be to, tiek daug parazitų zuja apie turtingus žmones, gal po dešimties metų nebeliks man nieko.

VOLPONĖ. Och. Jis jau iš tikrųjų imasi rimtai. Būtų galima numirti iš juoko.

MOSKA. Jūs mirštat gerai, bet juokiatės blogai.

VOLPONĖ. Na, man jau pakaks. Išnyk.

MOSKA. O, toks tonas man nepatinka. Aš visuomet būsiu geras princas. Bet niekas nebekalbės su ponu Moska be pagarbos. Katras iš mūsų išnyks iš čia man panorėjus? Tai jūs, pone.

VOLPONĖ. Aš? Vagie! Palauk, aš pašauksiu policiją.

MOSKA. Ocho, o, o. Policiją, o-o-o. Puiki mintis. Policija, teisėjas. Kokia pavarde jums tiems ponams prisistatysite? „Aš esu Volponė“. Puikus išradimas. Nėra kitos pavardės, kuri įdėmiau būtų išklaudyta. Šiek tiek pasiskubinęs galėsit suspėti į kartuves dar šį vakarą. Che-o! Pašaukite policiją. Bet nesiekdami taip toli, mes galim pašaukti Leonę. Jis čia gretimame kambaryje miega. Kapitone! Štai žmogus, kurtis turi rimtų sąskaitų su Volpone ir kuris apsidžiaugs ta proga.

VOLPONĖ. Nutilk, nelaimingasis. Tu mane laikai savo naguose. Kiek tu nori? Tu manai, kad aš turiu išeiti?

MOSKA. Aš manau, kad žmogui, kuris įsikalė į galvą absurdišką mintį, jog yra Volponė, būti Venecijoje yra mirtinai pavojinga. Tas žmogus turi per valandą ar per dvi išsikraustyti.

VOLPONĖ. Leisk man paimti brangenybes, perlus ir aš šią naktį išvykstu.

MOSKA. Velionis Volponė mano ponas, mane išmokė niekuomet panašių dovanų nedalinti.

VOLPONĖ. Na, nors pusę.

MOSKA. Volponė niekuomet su niekuo nesidalindavo.

VOLPONĖ. Ketvirtą dalį. Kiek duosi – tiek. Juk tu neleisi man išvykti kaip elgetai.

MOSKA. Dar vienas melas. Man rodosi, kad a. a. Volponė turi laivą pilną prekių Genujoje. Tiesa, ir šis priklauso palikimo paveldėtojui, bet paveldėtojas geros širdies ponas, nebežiūrės į jį. Paskirs tamstai iš jų pensiją.

VOLPONĖ. Leisk paimti apsiaustą užsidengti galvai.

MOSKA. Aš pats jį tamstai duosiu. Sudie, Volpone. Ei, atidarykit langos; oro, šviesos! Dar čia dvokia šykštumu. Uždekit žibintus. Eikit prie durų, laukit mano svečių. Muzikos! Ir kad niekas daugiau nebekalbėtų apie pinigus.

UŽDANGA